

Jaarverslag 2004

Hebban olla vogala nestas
hagunna, hínase híc anda thu.

Alle vogels zijn
begonnen met bou
we van nestu
bhalve ik&jij:
wat w&B we
nu? dddm

Alle vogels zijn
begonnen met
het bouwen van
hun nesten behalve
ik en jij: wat
wachten
we nu?

Nederlands

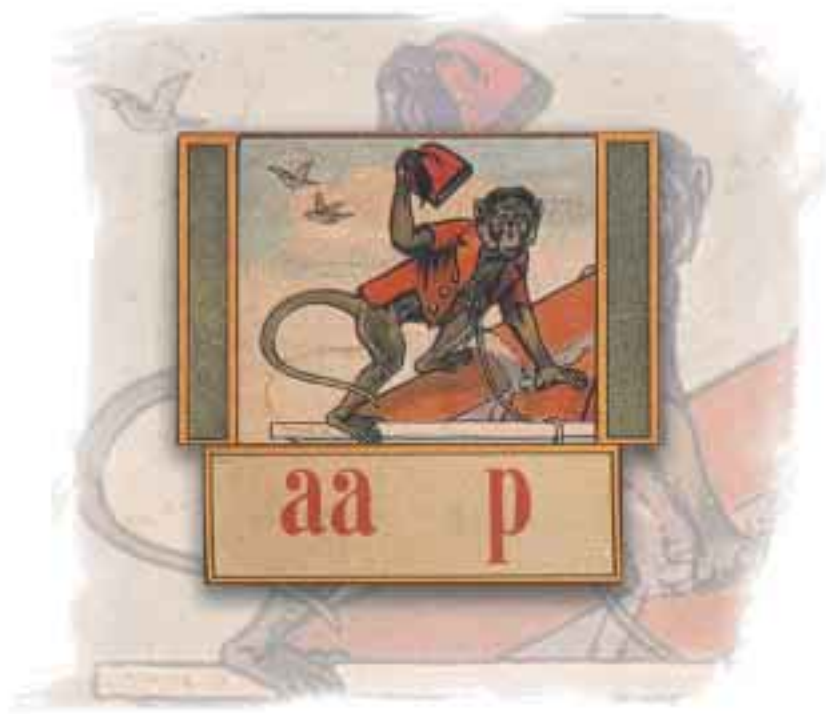
uitgeversverbond

Inhoud

Introductie: de Nederlandse taal	2
Voorwoord door NUV-voorzitter drs. L.M.L.H.A. Hermans	4
Inleiding	6
Vaksecretariaat Economische/Juridische Zaken	9
Vaksecretariaat Sociale Zaken	13
Groep Algemene Uitgevers	17
Groep Educatieve Uitgeverijen	21
Groep Nederlandse Dagbladpers	24
Groep Publiekstijdschriften	28
Groep Uitgevers voor Vak en Wetenschap	33
Internationaal	37
Essay: Nederlands forever? door prof. dr. K. Jaspaert	40
Namenoverzicht NUV	43
Afkortingen	44

Introductie

De Nederlandse taal

De mens zoals wij hem kennen, bestaat ongeveer 40.000 jaar. Vanaf welk tijdstip zijn spraakorganen en hersenen toereikend genoeg waren voor het gebruik van taal is moeilijk vast te stellen. De taal is waarschijnlijk begonnen met enkele spraakklanken die werden aangevuld met gebaren. Hoe meer de taal evolueerde, des te beter kon de mens communiceren, informatie verwerven, kennis overdragen en zich ontwikkelen. De uitvinding van het schrift (ongeveer 3000 jaar voor Christus) heeft de ontwikkeling van mens en taal in een stroomversnelling gebracht. Ingrijpende gebeurtenissen als oorlogen, bezettingen, volksverhuizingen, economische bloei en neergang evenals baanbrekende uitvindingen (zoals die van de boekdrukkunst), zijn van grote invloed geweest op de vorming van de taal. Dat geldt ook voor het Nederlands.

Hebban olla vogala

In 1931 werd tijdens een onderzoek naar een Latijns handschrift in een bibliotheek te Oxford, een klein vers

aangetroffen: hebban olla vogala nestas hagunnan hinase hic anda thu wat unbidan we nu (alle vogels zijn begonnen met het bouwen van hun nesten behalve ik en jij; wat wachten we nu?). Het vers betrof een pennenprobeersel op het schutblad van het handschrift en werd omstreeks het jaar 1100 geschreven door een Vlaamse monnik die in een Engels klooster verbleef. Het wordt veelal beschouwd als het vroegste Nederlands dat bekend is. Dat de Nederlandse taal ouder is dan deze versregels is duidelijk. Een exact begin aangeven van het Nederlands is echter onmogelijk, omdat de taal nauwelijks was gedocumenteerd. De taal die in de eeuwen voorafgaand aan en tijde van het vers werd gesproken in de Lage Landen, wordt Oudnederlands genoemd. Het schrijven van teksten gebeurde in het Latijn. Het Nederlands uit de periode van 1200 tot 1500 wordt Middelnederlands genoemd. Van een overkoepelende standaardtaal kan dan overigens nog niet worden gesproken. In wezen is sprake van een verzameling dialecten. Pas in de 16e eeuw vindt de vorming van de Nederlandse standaardtaal plaats. De

bijbelvertaling van 1637 (de Statenvertaling) en de eerste woordenboeken uit deze periode spelen daarbij een voorname rol. Hetzelfde geldt voor het taalonderwijs, waar de overheid zich vanaf de negentiende eeuw nadrukkelijk mee bemoeit. Het leesplankje (aap, noot, Mies...) geldt als een uiterst belangrijk leermiddel en is zelfs onderdeel van het collectieve geheugen geworden.

Nederlandse Taalunie

Vandaag de dag is het Nederlands de moedertaal van zestien miljoen Nederlanders en zes miljoen Vlamingen en daarmee de zevende taal van de Europese Unie. Nederland en Vlaanderen ontwikkelen in de Nederlandse Taalunie gemeenschappelijk beleid voor het Nederlands op het gebied van taal, taalonderwijs en letteren. In 2004 trad ook Suriname toe tot de Taalunie. Voor de 437.000 inwoners van Suriname is het Nederlands de officiële taal. De Nederlandse taal blijft zich ontwikkelen. Nieuwe woorden komen en klemtoon, uitspraak, spelling en woordvolgorde veranderen voortdurend. De snelle internationalisering van de samenleving, de digitalisering van informatie en de technische innovaties met al hun mogelijkheden versnellen dit proces.

Het belang van een gemeenschappelijke taal

In het verslagjaar uitten enkele parlementsleden hun zorgen over de groeiende invloed van het Engels op de Nederlandse taal en over de verloedering en relativering

van het Nederlands door de opmars van de sms-taal onder jongeren. Een initiatiefwetsvoorstel werd aangekondigd om het Nederlands in de grondwet te verankeren, om zo het belang van een gemeenschappelijke taal te benadrukken. Voor de inburgering van nieuwkomers is beheersing van de lokale taal bijvoorbeeld essentieel. Een dergelijk signaal gaf de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) ook al af in zijn onderzoeksrapport 'Waarden, normen en de last van het gedrag'. Spreken van een gezamenlijke taal is een voorwaarde voor integratie in en eenheid van de maatschappij.

Taal is continu in beweging

De toetreding van Suriname tot de Taalunie is historisch gezien zeer interessant en doet een brede culturele eenheid ontstaan. Daarmee wordt niet alleen de betekenis van de Nederlandse taal benadrukt. Ook de invloeden daarop van zowel de Nederlandse en Vlaamse als de Surinaamse gemeenschap krijgen erkenning. Taal is een levend instituut dat constant in beweging is. De leden van het Nederlands Uitgeversverbond (NUV) hebben dagelijks van doen met de Nederlandse taal en spelen een belangrijke rol bij het ontwikkelingsproces van de taal. Reden om in dit jaarverslag in woord en beeld aandacht te besteden aan het Nederlands. Voormalig algemeen secretaris van de Nederlandse Taalunie prof. dr. K. Jaspaert geeft in een essay zijn visie op de voortdurende evolutie van de Nederlandse taal.

Drie landen, één taal.

Laarmans en Boorman
Bartje
De Kameleon
Kees de Jongen
De Witte van Zichem
Mariken van Nieuwemeghen
Prof. dr. Rufus Dingelam
Kapelaan Erik Odekerke
Beatrijs
Midwinterblazer
Reynaert de Vos
De Bokkenrijders
Gijsbrecht van Aemstel
Japi de Uitvreter
Eline Vere
Tijl Uilenspiegel
De Koningin van Paramaribo
Pallietier

- Een beginnhof
- Klapperboom
- Hunebedden
- De radio- en televisiestudio's
- De Elfstedentocht
- De Hoge Veluwe
- Dr. Lely
- De steenkoolmijnen
- De Schelde en de havens
- Een belfort
- Veenarbeidershuis
- Een Mariaprocessie
- De VOC
- De Watersnoodramp
- Geuze en friet
- De Martinitorren
- Het Binnenhof
- De IJzervlakte
- Carnaval

Het Nederlands is de taal van Nederland, Vlaanderen, Suriname en van de Nederlandse Antillen. Bovendien wordt het Nederlands aan meer dan tweehonderdwingt universiteiten, verdeeld over ruim veertig landen, aangeboden als hoofd- of bijvakstudie.

In de Nederlandse Taalunie werken Nederland, Vlaanderen en Suriname samen op het gebied van de Nederlandse taal, onderwijs en letteren. De Taalunie ziet het als haar opdracht om ervoor te zorgen dat alle Nederlandersprekenden of lezers van het Nederlands de taal op een doeltreffende en creatieve manier kunnen gebruiken.

www.taalunieversum.org

Voorwoord

De vele communicatie-uitingen die via een groot aanbod van media dagelijks tot ons komen, zouden de gedachte kunnen doen ontstaan, dat het einde van het Nederlands, als unieke taal, aanstaande is. In bijna elke uiting bevindt zich namelijk wel een element van een 'vreemde taal'.

Volgens prof. dr. K. Jaspaert, oud-algemeen secretaris van

jarenlang het startpunt en vaak ook het eindpunt van de te voeren discussies, het recentelijk verschenen WRR-rapport Focus op functies, geeft overduidelijk aan dat de bestaande kaders niet toereikend zullen zijn voor de open mediawereld van vandaag en morgen. Het NUV dringt al jaren aan op herijking van het bestaande beleid. De

de Nederlandse Taalunie en schrijver van het essay in dit jaarverslag, zijn zulke invloeden van buitenaf heel natuurlijk. Het valt volgens hem dan ook wel mee met de verloedering van het Nederlands. Dat is in een tijd van haast onbeperkte communicatiemogelijkheden en invloeden van buitenaf een geruststellende constatering. Het Nederlandse mediabeleid biedt echter niet altijd plaats voor deze invloeden van buitenaf en onbeperkte van mogelijkheden. Dit zou aanleiding moeten zijn tot herziening van het beleid en daar lijkt het nu eindelijk van te komen. Was het regelen van de Publieke Omroep

afgelopen maanden heeft het NUV zich actief opgesteld om de zo noodzakelijke veranderingen in de komende periode hun beslag te laten krijgen.

In het verslagjaar kwam een aantal voor uitgevers zéér gewichtige zaken tot stand, zoals de herziening van de Auteurswet 1912, waarmee Europese harmonisatie van het auteursrecht is nagestreefd. Mede door de lobby van het NUV en zijn partners in de Stichting Auteursrecht-belangen, kwam een uitgebalanceerde wet tot stand. Auteurs en uitgevers mogen tevreden zijn met de bereikte

resultaten. Een sterk auteursrecht schept verplichtingen naar de markt, zowel richting de leveranciers van informatie, als naar de gebruikers ervan. Daar waar de uitoefening van het exclusieve recht de toegang tot informatie voor bepaalde gebruikersgroepen of gebruiksvormen kan belemmeren, kan een branchevereniging een nuttige rol spelen. In 2004 werd een betalingsregeling bereikt met het bedrijfsleven voor het reprorecht. Deze zal in 2005 worden geëvalueerd. Surcommission, een verschijnsel in de advertentiwereld, en de promotionele kansspellen vergden in het verslagjaar veel inzet. Er werd constructief gewerkt aan gedragscodes en convenanten.

In 2004 waren interessante ontwikkelingen zichtbaar, die wijzen op een sterk veranderende wereld voor uitgevers. De invoering van de wet op de Vaste Boekenprijs zal de nodige effecten hebben voor het boekenvak. Het SCP-rapport *Achter de schermen*, dat in 2004 verscheen, laat een voortgaande 'ontlezing' van de samenleving zien. Onder druk van de dalende oplagen ontwikkelden diverse dagbladuitgevers nieuwe initiatieven, zoals formaatwijzigingen, zondagskranten en deelabonnementen. De uitgevers van publiekstijschriften introduceerden in het verslagjaar vele nieuwe titels. Het doorzetten van de daling in de advertentiemarkt werd gevoeld door zowel dagbladuitgevers als uitgevers van vakbladen. Daarnaast zette de verschuiving van print naar online publicaties in het segment van wetenschappelijke en vakgerichte informatie door. Er zijn volop mogelijkheden voor uitgevers, maar die moeten wel en op korte termijn kunnen worden benut.

Hoog tijd dus voor een nieuwe aanpak van het mediabeleid! Het mag niet zo zijn dat het Nederlandse medialandschap in hapklare brokken in de etalage wordt geplaatst voor overnames door buitenlandse mediaconcerns die wel de

mogelijkheden van nieuwe mediatoeepassingen en creatieve combinaties kunnen benutten. De beleidsmakers moeten zich goed realiseren dat haast is geboden. Nederlandse uitgevers spelen een grote rol bij de ontwikkeling van de Nederlandse taal en informatievoorziening. Die rol mag niet verdwijnen. Langer talmen op beleidsmatig niveau verkleint de kans op behoud en uitbouw van sterke uitgeversconcerns in Nederland met alle gevolgen van dien. Europees denken betekent niet de ogen sluiten voor de Nederlandse uitgeversbelangen, maar betekent het creëren van omstandigheden waarin uitgevers kunnen samenwerken met diverse partijen, optimaal gebruik kunnen maken van nieuwe (technische) toepassingen en zij tevens kunnen inspelen op diverse (internationale) ontwikkelingen.

drs. L.M.L.H.A. Hermans

Inleiding

Algemeen

Het Nederlands Uitgeversverbond is de spreekbuis van de uitgeverijbranche. Als brancheorganisatie en werkgeversvereniging behartigt het NUV de collectieve belangen van de aangesloten uitgevers en vervult het diverse functies in opdracht van en voor zijn leden. Het NUV-beleid houdt rekening met de nieuwste ontwikkelingen in de uitgeefbranche en speelt daar adequaat op in met toegespitste diensten en belangenbehartiging. Het creëren van een zo gunstig mogelijk ondernemersklimaat voor uitgevers is daarbij van groot belang. Dat geldt zeker in tijden waarin het de sector economisch gezien minder voor de wind gaat.

Marktontwikkelingen

2004 was voor de meeste uitgevers wederom geen gemakkelijk jaar. Dat had voor een belangrijk deel van doen

met de Nederlandse economie. Deze herstelde zich langzaam. De groei (Bruto Binnenlands Product) bedroeg volgens de cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) circa 1,5%. In 2003 was nog sprake van een daling van 0,8%. Nederland kon slechts beperkt profiteren van de internationale economische opleving. Een hoog prijs- en kostenniveau en daarmee een verslechtering van de concurrentiepositie droegen daaraan bij. Ook nam de particuliere consumptie nauwelijks toe door ongunstige ontwikkelingen op het vlak van het loon- en uitkeringsinkomen. Verder daalde het consumentenvertrouwen fors en nam de werkloosheid in het verslagjaar toe tot 487.000 werklozen. De inflatie bedroeg in 2004 1,2%. De matige economische ontwikkeling was van invloed op de advertentie- en lezersmarkten. Kostenreducties en herbezinning op de kernactiviteiten waren het

gevolg. Maar ondanks de matige economische omstandigheden bleven uitgevers innoveren. Ook in het verslagjaar speelde de dienstverlening van het NUV in op de dynamiek van de sector.

Organisatie

Voor de uiteindelijke verwezenlijking van het beleid van het NUV zijn een professioneel bureau, een interne en externe communicatie en voorlichting, een goed gestructureerde lobby, de samenwerking met andere organisaties en natuurlijk de steun en inzet van de ledenbedrijven noodzakelijk. Het NUV zet de belangen van uitgevers zowel landelijk als internationaal op de kaart. Binnen de overkoepelende organisatie van het NUV is een vijftal zelfstandige, markt- en identiteitsgebonden groepen werkzaam:

- Groep Algemene Uitgevers (GAU)
- Groep Educatieve Uitgeverijen (GEU)
- Groep Nederlandse Dagbladpers (NDP)
- Groep Publiektijdschriften (GPT)
- Groep Uitgevers voor Vak en Wetenschap (UVW)

De leden zijn lid van het NUV en van één of meer van de groepen, afhankelijk van het vakgebied waarop de producten worden uitgegeven.

Het NUV biedt leden deskundigheid en dienstverlening op maat op verschillende gebieden. Daarbij is een grote rol weggelegd voor de vaksecretariaten Economische/Juridische en Sociale Zaken, die de leden en besturen ondersteunen, activiteiten coördineren en de communicatie en voorlichting van het NUV verzorgen. Ook verrichten de vaksecretariaten lobbyactiviteiten en werken zij intensief samen met andere instanties. De groepen organiseren specifiek op de wensen van de eigen leden toegespitste activiteiten en verzorgen gerichte vormen van belangenbehartiging. Brancheorganisaties kennen een afhankelijkheidsrelatie met hun leden. De koepelorganisatie moet zich bewijzen ten opzichte van de aangesloten bedrijven, maar is daarnaast afhankelijk van de steun van de leden. Dat geldt ook voor het NUV. De inzet van de leden bleek in het verslagjaar belangrijk en groot. Vele vertegenwoordigers van ledenbedrijven namen deel in besturen en commissies van het NUV. Uit de grote opkomst tijdens de door het NUV georganiseerde

activiteiten, bijeenkomsten en vergaderingen bleek de betrokkenheid van de leden met het verbond.

Vergaderingen

Het Algemeen Bestuur (AB) van het NUV kwam in 2004 zes maal bijeen en er vonden twee algemene ledenvergaderingen plaats. De eerste werd op 30 juni 2004 georganiseerd in het kantoor van het NUV te Amsterdam. Tijdens deze bijeenkomst werd de heer P. Morley (Kluwer bv te Deventer) benoemd tot lid van het AB, als opvolger van de heer mr. R. Hazewinkel. De tweede algemene ledenvergadering van het jaar had plaats op maandag 13 december 2004 in het Hilton Hotel te Amsterdam. De bijeenkomst had als thema 'Het digitale dilemma: uitgeven anno 2004'. De sprekers benaderden het thema vanuit verschillende invalshoeken. Na een interessante en prikkelende toespraak van NUV-voorzitter Hermans gaf prof. dr. P. Schnabel, directeur van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP), een wetenschappelijk onderbouwde doorkijk in de samenleving. Hij plaatste de maatschappelijke ontwikkelingen in het perspectief van de uitgever. De heer mr. R. van den Bergh, voorzitter van de Raad van Bestuur van VNU, behandelde het thema van de bijeenkomst vervolgens vanuit de praktijk. Aan de hand van diverse internationale voorbeelden gaf hij zijn visie op de situatie en toekomst van het uitgeversvak. De ledenvergadering benoemde de heer D. Boer tot lid van het AB, als opvolger van de heer L. Dijkema.

Leden

In 2004 werden als nieuwe leden verwelkomd:

- Semar Publishers (GAU)
- Uitgeverij Thoreris (GAU)
- Valkhof Pers (GAU)
- Aromedia Publishing (UVW)

Daarnaast werd van enkele bedrijven afscheid genomen. Op 31 december 2004 bedroeg het aantal leden in totaal 139. Eén of meer dochterondernemingen van deze bedrijven waren aangesloten bij het NUV en zijn groepen.

NUV-LEGPENNING

In het verslagjaar introduceerde het uitgeversverbond de NUV-legpenning. De legpenning wordt uitgereikt aan

personen, instellingen of organisaties die zich op een bijzondere wijze verdienstelijk hebben gemaakt voor de belangen van de Nederlandse uitgevers en het NUV. In 2004 is de legpenning uitgereikt aan de heren L. Dijkema, drs. D. Haank, mr. R. Hazewinkel en mr. C. van Wijk, oud-leden van het Algemeen Bestuur van het NUV. Tevens werden de groepssecretarissen mr. J.W. Gast van de NDP en R. Vrij van de Groep UVW bij hun pensionering verrast met deze penning.

Communicatie

Het informeren van leden over de ontwikkelingen in en bedreigingen voor de markt is een belangrijk onderdeel van

het dienstenpakket van het NUV. Ook in 2004 werden de leden van het NUV uitgebreid ingelicht via de website www.nuv.nl en een aantal uitgaven. De digitale nieuwsbrief over elektronisch publiceren (eNUV) verscheen tien maal. Daarnaast verscheen de NUV-Nieuwsbrief, het digitale ledenbulletin waarin de vaksecretariaten en groepen berichten over nieuws en relevante ontwikkelingen, tien keer. De Copyright Notice, het auteursrechtenmagazine van het NUV, verscheen vier maal. De Uitgever, het relatie-magazine van het NUV, zag in het verslagjaar eveneens vier keer het licht. Het NUV-jaarverslag 2003 verscheen in de maand mei.

Economische/ Juridische zaken

Algemeen

Sinds augustus 2004 zijn de vaksecretariaten Economische Zaken en Juridische Zaken samengevoegd. Een meer efficiënte, logische en transparante dienstverlening is het gevolg. Een team van drie specialisten staat de leden met raad en daad bij en houdt diverse ontwikkelingen nauwgezet in de gaten. Daarbij worden de uitgeversbelangen in diverse externe organisaties vertegenwoordigd. Zo heeft het vaksecretariaat op auteursrechtelijk gebied onder meer zitting in:

- de Auteursrechtcommissie en Werkgroep Privacy van VNO-NCW;
- de Legal committees van de Europese organisaties European Newspaper Publishers' Association (ENPA), European Federation of Magazine Publishers (FAEP) en Federation of European Publishers (FEP);
- de Sectie Geschriften van Stichting Leenrecht en het bestuur van Stichting Reprorecht;

- de directie van Stichting Publicatie- en Reproductierechten (PRO);
- de besturen van de Stichting Auteursrechtbelangen, de Stichting Auteursrechtmanifestaties en de Vereniging voor Auteursrecht.

Ook op andere gebieden met economisch-juridische raakvlakken treedt het vaksecretariaat op als vertegenwoordiger van uitgevers. Voorbeelden zijn:

- de besturen van de Stichting Papier Recycling Nederland (PRN), de Stichting Verwijderingsfonds (SVF), het Informatiecentrum Papier en Karton;
- de Reclame Code Commissie;
- de Commissies BTW, Consumentenvraagstukken en Postale diensten van VNO-NCW.

Het volledige jaaroverzicht 2004 is te vinden op de website www.nuv.nl, net als het activiteitenplan 2005.

In dit jaarverslag worden enkele belangrijke thema's nader toegelicht.

Het vaksecretariaat Economische/Juridische Zaken wil de leden ondersteunen en een toegesneden en praktische dienstverlening bieden. Daarbij wordt samengewerkt met diverse organisaties. In het verslagjaar was het NUV betrokken bij het jaarlijkse Marktonderzoek Uitgeverijen van onderzoeks- en adviesbureau KPMG. Dit onderzoek analyseert trends en ontwikkelingen in de uitgeefbranche. Na het verschijnen van het onderzoek in 2005 zal in overleg met KPMG worden gezien tot welke vormen van verdere samenwerking kan worden gekomen. Zo kunnen naar aanleiding van de onderzoeksresultaten gerichte activiteiten (zoals bijeenkomsten en/of workshops) voor de leden door het vaksecretariaat worden georganiseerd.

Auteurswetherziening

Per 1 september 2004 is de Auteurswet 1912 gewijzigd. Daarmee is de wet aangepast aan de Europese Richtlijn 'auteursrecht in de informatiemaatschappij'. Het betreft de belangrijkste herziening van de Auteurswet sinds 1912. Doel van de Europese richtlijn was de harmonisatie van het Europese auteursrecht en de versterking van de positie van de rechthebbenden. Echter, in het Nederlandse wetsvoorstel vond de belangenafweging aanvankelijk plaats ten voordele van de gebruikers van de informatie. De positie van de rechthebbenden leek zelfs te verslechteren. Het NUV heeft het wijzigingsproces vanaf de eerste Europese ontwerpen begin jaren negentig zorgvuldig gevolgd en daar waar nodig zijn invloed doen gelden. Na vele, mede door het NUV geïnitieerde kamervragen, amendementen, nota's van wijziging en verduidelijkingen door de minister van Justitie kwam uiteindelijk een evenwichtige wetswijziging tot stand. In de wet is verduidelijkt dat een digitale kopie van een volledig werk mag worden gemaakt voor privé-gebruik tegen een zogenoemde thuiskopie-heffing. Het NUV ziet op dit punt risico's, maar heeft van de minister van Justitie de toezegging gekregen, dat er bij onbedoelde nadelige consequenties voor de exploitatie een evaluatie zal plaatsvinden. In de nieuwe wet is de voorziening voor het overnemen door de pers uit de pers uitgebreid tot internet. Rechthebbenden kunnen te allen tijde hun voorbehoud uitoefenen. De goed werkende regeling voor het overnemen van korte gedeelten in onderwijspublicaties is in essentie gehandhaafd. Het

citaatrecht is echter verruimd. Voortaan kan ook worden geciteerd in populaire fictie of in literaire werken, mits het kritieken, recensies of soortgelijke uitingen betreft.

Het NUV was het niet met alle wetswijzigingen eens. De nieuwe beperkingen op het auteursrecht voor de terbeschikkingstelling van werken binnen een bibliotheek, voor het mediumneutraal door bibliotheken bewaren van archieven en uitgaven (om redenen van cultuurbehoud) en voor het omwerken van uitgaven, voorzover noodzakelijk ten behoeve van gehandicapten, waren naar de mening van het NUV niet nodig. Immers, binnen de branche bestaan voor deze onderwerpen goede regelingen met onder andere de Koninklijke Bibliotheek en de blindenbibliotheken. Ook de verruiming van de gebruiksrechten voor kunst- en bouwwerken op een openbare plaats, de incidentele verwerking van een werk in een ander werk en de parodie, voegt weinig wezenlijks toe aan de bestaande praktijk. Technische beschermingsmiddelen en DRM hebben in de nieuwe wet een juridische bescherming gekregen. De minister heeft aangegeven in beginsel vertrouwen te hebben in de Nederlandse traditie van open overleg tussen rechthebbenden, bedrijfsleven, gebruikers en overheid, om zo te bewerkstelligen dat technische voorzieningen niet tot een inperking van het gebruik leiden. Mocht dat wel het geval zijn, dan kan de wetgever ingrijpen. Door veel voorlichting te geven aan overheid en kamerleden kon het NUV een positieve bijdrage leveren aan de wettelijke auteursrechtbescherming. Dat deed het NUV veelal samen met de Stichting Auteursrechtbelangen. Dit samenwerkingsverband tussen organisaties van auteurs, uitvoerende kunstenaars, producenten, omroep en uitgevers vierde in 2004 zijn twintigjarig bestaan en deed dat onder meer met een jubileumuitgave.

Auteurscontractenrecht

In opdracht van het ministerie van Justitie bracht het Instituut voor Informatierecht van de Universiteit van Amsterdam (IViR) in de zomer van 2004 een rapport uit over de behoefte aan specifieke wettelijke maatregelen ter bescherming van auteurs en uitvoerende kunstenaars. Het IViR komt in het rapport tot aanbeveling van een wettelijke regeling van het auteurscontract. Het NUV heeft direct

bezwaar aangetekend tegen het advies. De conclusie uit het rapport dat in de uitgeverijbranche sprake zou zijn van 'onrechtvaardige contractspraktijken op aanmerkelijke schaal' en dat daarom behoefte zou bestaan aan een wettelijke regeling, is volgens het NUV onjuist.

De Nederlandse praktijk staat goed bekend en wordt mede gesteund door modelcontracten en voorbeeld-overeenkomsten. Waar nodig kunnen via zelfregulering verbeteringen worden doorgevoerd. De uitgever bevindt zich op het vlak van zijn product- en prestatiebescherming in een kwetsbare positie. Immers, hij is volledig afhankelijk van de auteur. Wil de wetgever ingrijpen in de bestaande rechtsverhouding en marktwerking, dan zal dit in ieder geval op evenwichtige wijze moeten gebeuren, met oog voor die positie.

De Literaire Uitgeversgroep (LUG) kwam met de Vereniging van Letterkundigen (VvL) een nieuw modelcontract voor de uitgave van de vertaling van literair werk overeen per 1 maart 2004. Daarnaast is op 1 juli 2004 een herziene versie van het modelcontract voor de uitgave van oorspronkelijk Nederlandstalig literair werk in werking getreden.

Knipselkranten

Op basis van de overeenkomsten die de dagbladuitgevers in 2003 hebben gesloten met drie commerciële knipseldiensten, zijn in 2004 algemene licentievoorwaarden ontwikkeld voor knipseldiensten en knipselkranten. De nieuwe voorwaarden worden gehanteerd door een nieuw sectiebestuur van Stichting PRO: Copyright Licentie- en Incassobureau PRO (CLIP). Op 1 november 2004 is CLIP een campagne gestart om de Regeling knipseldiensten en -kranten bekend te maken bij professionele gebruikers. Primaire doelstelling is het besef te laten doordringen dat de hergebruikte informatie een waarde vertegenwoordigt en dat het redelijk is daarvoor een vergoeding te betalen. Dat dit bewustwordingsproces enige tijd kost, heeft ook de Stichting Reprorecht gemerkt. Na de commotie rond de invoering van een betaalplicht voor het bedrijfsleven van reprorechtvergoedingen in 2003 hebben de delegaties van het NUV, VNO-NCW, MKB-Nederland en Stichting Reprorecht overeenstemming bereikt over een Introductieregeling Reprorecht Bedrijfsleven. De introductieregeling

bestrijkt de periode 2003-2005. Met de universiteiten is in 2004 een principeakkoord voor een afkoopregeling voor het overnemen van korte gedeelten in readers getroffen. Stichting PRO kan zich in 2005 meer gaan richten op het controleren en licentiëren van niet-korte gedeelten.

Vaste boekenprijs

De ministerraad stemde op 29 oktober 2004 in met het wetsvoorstel Vaste Boekenprijs, dat in 2002 als initiatief-wetsvoorstel door de kamerleden Dittrich en Halsema was ingediend. De wet trad op 1 januari 2005 in werking. Daarmee is een einde gekomen aan het erkenningstelsel van de Koninklijke Vereniging van het Boekenvak (KVB). In het nieuwe stelsel geldt voor schoolboeken niet langer een vaste prijs. Het exclusieve boekhandelsverkeer is verdwenen. Voorts kunnen uitgevers na één jaar (in plaats van twee jaar in de oude situatie) besluiten om de vaste prijs van een titel op te heffen. Artikel 12 van de nieuwe wet geeft de betrokken partijen de mogelijkheid afspraken te maken over de instandhouding van het Centraal Depot. Het Commissariaat voor de Media is belast met het toezicht en de handhaving van de Wet Vaste Boekenprijs. In de aan de wet gekoppelde Algemene Maatregel van Bestuur (AMVB) zijn uitzonderingen op het vaste prijsstelsel opgenomen, zoals kortingen en actieprijzen.

De AMVB zal naar verwachting medio 2005 gereed zijn. Tot die tijd functioneert de Tijdelijke Beleidslijn van het Commissariaat voor de Media.

Distributie

De postmarkt is continu in beweging. De gedeeltelijke liberalisering van de markt heeft nieuwe postbezorgers tot gevolg gehad en daarmee een groeiende concurrentie. Met de nieuwe aanbieders zijn afspraken gemaakt door de Distributiecommissie van het NUV. In 2004 voerde het NUV overleg met de alternatieve postbezorgers, waaronder Selekt Mail Nederland en SANDD. Ook met TPG Post bestaan afspraken over de kwaliteit en de kosten van de postbezorging. Deze zijn vastgelegd in een protocol. Op grond van het protocol komen uitgeverijen onder bepaalde voorwaarden in aanmerking voor het Periodiekentarief van TPG Post. Het huidige protocol loopt tot en met 2005. In het protocol werd afgesproken dat zou worden

bezien of een additionele korting kon worden verleend aan NUV-leden. Partijen kwamen overeen dat overleg zal plaatsvinden over de tariefstijging in 2005 indien TPG Post om andere dan juridische redenen zou besluiten geen extra korting aan NUV-leden te verlenen. In 2004 werd overleg gevoerd over de nakoming van deze afspraken. Duidelijk werd dat TPG Post geen extra korting aan NUV-leden wilde geven. Een collectieve korting voor NUV-leden zou negatieve mededingingsrechtelijke gevolgen kunnen hebben. De Distributiecommissie heeft zich verzet tegen deze opvatting en deskundigen hebben het argument nog onderzocht. TPG Post bleef echter van mening dat een extra korting niet mogelijk was en wilde ook niet het overleg hervatten over de eerder overeengekomen tariefstijging in 2005. Een en ander leidde tot een gespannen verhouding tussen partijen. Inmiddels hebben gesprekken met TPG Post plaatsgehad ter voorbereiding van de onderhandelingen in 2005 voor een nieuw protocol, dat vanaf 2006 zal gaan gelden.

Papier en milieu

De Stichting Papier Recycling Nederland en de Stichting Verwijderingsfonds verzorgen de uitvoering van het Papiervezelconvenant, een samenwerkingsverband tussen overheid en bedrijfsleven. SVF wordt gefinancierd door de afvalbeheersbijdragen en beheert het fonds dat noodzakelijk is om de doelstellingen van het Papiervezelconvenant te realiseren. Het Verwijderingsfonds zorgt eveneens voor de financiering van de systeem- en beheerskosten van SVF en PRN. De afvalbeheersbijdrage is de heffing op nog te verwerken nieuw papier en karton, alsmede op alle geïmporteerde producten waar papier en karton in is verwerkt en die op de Nederlandse markt worden afgezet. De afvalbeheersbijdrage is algemeen verbindend verklaard. De laatste heffing vond plaats in het eerste kwartaal van 2004 ter financiering van de systeemkosten. De oud-papiermarkt gaf vervolgens geen aanleiding tot opening van het fonds.

Het wetsvoorstel-Vos werd in het verslagjaar nieuw leven ingeblazen. Het voorstel stamt al uit 1992, toen het als (initiatief)wetsvoorstel tot de wijziging van de Wet Milieu-

beheer (Duurzaam geproduceerd hout) werd ingediend. Samen met VNO-NCW, de grafische sector en de papierindustrie heeft het NUV vanaf het begin fel lobby gevoerd tegen bepaalde onderdelen uit het voorstel. Na een negatieve reactie op het derde wijzigingsvoorstel uit Brussel diende Vos een vierde wijzigingsvoorstel in, dat in 2004 werd genotificeerd. De twee belangrijkste nog overgebleven struikelblokken uit het derde voorstel zijn daarin niet terug te vinden: de verwijzing naar de FSC (Forest Stewardship Council)-norm en het onbeperkte vraagrecht van de milieubeweging. Van het oorspronkelijke wetwijzigingsvoorstel, met een verplichte rode sticker voor producten die niet met duurzaam geproduceerd FSC-hout zijn geproduceerd, is weinig overgebleven. De lobby mag daarmee zeer succesvol worden genoemd. In 2005 zal de finale behandeling in de Tweede Kamer plaatshebben.

Reclame

Zowel redactionele uitingen als reclameboodschappen zijn onderdeel van de vrijheid van meningsuiting. Eventuele (reclame)verboden schaden een veelvormige informatievoorziening en via zelfregulering met marktpartijen kan goed tegemoet worden gekomen aan mogelijke maatschappelijke bezwaren. Het NUV is van mening dat commerciële berichtgeving voor producten die legaal op de markt mogen worden gebracht, niet verboden dient te worden.

Na het verbod op tabaksreclame uit 2002 leek er ook voor alcoholreclame een wetgevingstraject te komen. Eind 2004 was de stand van zaken dat aan zelfregulering de voorkeur lijkt te worden gegeven. Er is een bestaande code voor alcoholreclame, die moet worden aangescherpt.

De Nederlandse Reclame Code blijft de basis.

In het kader van de zorgen over de op kinderen gerichte reclame speelt het politieke debat over 'overgewicht onder kinderen' een belangrijke rol. De beeldvorming over zelfregulering loopt door de discussie heen. In het verslagjaar werd duidelijk dat de kans op een afzonderlijke code voor deze uitingen binnen de Nederlandse Reclame Code groot is. In 2005 zal een en ander verder worden uitgewerkt.

Sociale zaken

Algemeen

Het Vaksecretariaat Sociale Zaken begeleidt de zes Collectieve Arbeidsovereenkomst (CAO)-trajecten in de sector en verricht de werkzaamheden en politieke afstemming die daarmee samenhangen. Daarnaast is het vaksecretariaat een helpdesk voor ledenbedrijven en derden en voert het secretariaten van diverse CAO-fondsen, CAO-geschillencommissies en verscheidene stichtingen in de sector. Eén van de speerpunten in 2004 was de voorbereiding van het Raammandaat 2004/2005. Dit mandaat vormt het kader waarin aparte mandaten voor de verschillende CAO-trajecten passen. Het is richtinggevend voor de CAO-koers die het NUV als werkgeversvereniging wil varen. Het Raammandaat komt tot stand in nauw overleg met arbeidsvoorwaardenskundigen uit de sector en de Bestuurscommissie Sociaal Beleid, waarin grote en kleine ondernemingen zijn vertegenwoordigd, en waarin tevens afgevaardigden uit alle CAO-onderhandelings-delegaties zitting hebben. Op basis van het Raammandaat worden de CAO-trajecten voorbereid en begeleid.

CAO's

2004 was een bijzonder CAO-jaar. Op 31 december 2003 liep een aantal CAO's ten einde, zonder dat nieuwe, aansluitende, CAO's voor het jaar 2004 waren afgesloten,

een zeldzaam fenomeen in de uitgeverijsector. Toch waren de praktische effecten hiervan gering. Immers, de verstreken CAO's kenden nog een jaar nawerking. Alleen de tweejarige CAO's voor Publieks- en Opinietijdschriften (PU en OP) en de Grafimedia-CAO bestreken ook het jaar 2004. De oorzaken van de CAO-loze situatie waren politiek van aard. Op 18 november 2003 kwam het Centraal Akkoord tot stand binnen de Stichting van de Arbeid. Samen met de kabinetsverklaring van die datum kondigde dit akkoord sociaal-economische (hervormings)maatregelen aan voor 2004 en later. Deze maatregelen betroffen onder meer beëindiging van de fiscale faciliteiten van Vervroegde Uittreding (VUT) en prepensioen per 2006, de introductie van een levensloopregeling, de herziening van de Werkloosheidswet (WW) en de vervanging van de Wet Arbeidsongeschiktheid (WAO) per 2006 door een nieuwe wettelijke regeling. Aan het nieuwe beleid zou pas in de loop van het voorjaar van 2004 concrete invulling worden gegeven. De aangekondigde stelselherziening had een grote weerslag op het CAO-overleg in 2004 en 2005. De CAO-partijen spraken met elkaar af dat met het CAO-overleg 2004 pas zou worden begonnen zodra duidelijkheid bestond over de concrete invulling van de maatregelen. Omdat die invulling van regeringswege diverse malen werd uitgesteld, moesten ook de afspraken

over het CAO-overleg steeds worden verschoven. Na de landelijke acties van de vakorganisaties op 2 september 2004 werd op 5 november 2004 tussen kabinet, werkgevers en werknemers overeenstemming bereikt over een 'hervormingsagenda' voor de komende jaren (het zogenoemde Museumpleinakkoord). Hoofdpunten daaruit waren afspraken over de loondoorbetaling bij ziekte (maximaal 170% in twee jaar en verdeling nader vast te stellen door sociale partners), herziening van de voorstellen voor VUT en prepensioen en het creëren van duidelijkheid over de invulling van de levensloopregeling, die een individueel karakter zou behouden. Deze onderwerpen waren daarmee geen onderwerp van bespreking meer in het CAO-overleg van 2004, maar zouden pas in het jaar 2005 op de CAO-agenda komen. Sociale partners in de sector Uitgeverijbedrijf spraken daarop af voor het lopende jaar 2004 éénjarige akkoorden te sluiten voor een beperkt aantal onderwerpen. Daarna zullen zij de aandacht richten op het CAO-overleg in 2005. Eind 2004 kwam voor het lopende jaar een aantal afspraken tot stand.

CAO BTU

Op 12 november 2004 werd een principeakkoord over de CAO voor het Boeken- en Tijdschriftuitgeverijbedrijf (BTU) bereikt tussen de onderhandelingsdelegaties van de GAU, GEU, GPT en Groep UVW aan werkgeverszijde en de FNV KIEM, Dienstenbond CNV en De Unie aan werknemerszijde. Hoofdpunten uit het akkoord zijn: een looptijd van twaalf maanden; verder bleven de salarisschalen in 2004 ongewijzigd en werden de premies van de CAO-fondsen 2004 vastgesteld. Voorts werden de effecten van het tweede ziektejaar (dat effectief wordt per 2005) vastgelegd en werden afspraken gemaakt over een nieuwe regeling Kinderopvang met ingang van 2005 als gevolg van de invoering van de Wet Kinderopvang. Daarnaast werd de buitenwerkingstelling van de reorganisatieregeling voor werknemers 57+ per 2 december 2003 herbevestigd.

CAO DJ

Op 24 november 2004 bereikten de onderhandelingsdelegaties van de NDP en de Nederlandse Vereniging van Journalisten (NVJ) een principeakkoord voor de CAO voor Dagbladjournalisten (DJ).

Gedurende een periode van twaalf maanden blijven de salarisschalen ongewijzigd. De premies van de CAO-fondsen 2004 werden vastgesteld. Voorts werden de effecten van het tweede ziektejaar (dat effectief wordt per 2005) vastgelegd en werden afspraken gemaakt over een nieuwe regeling Kinderopvang met ingang van 2005 als gevolg van de invoering van de Wet Kinderopvang. Daarnaast werden aanvullende afspraken gemaakt over de regelingen Onkostenvergoeding en Verlofsparen. Ook werden protocollaire bepalingen afgesproken voor de volgende onderwerpen: herijking loongebouw en de instelling van een werkgroep Leeftijd bewust personeels- en loopbaanbeleid, met als opdracht een samenhangend beleid te presenteren om de vitaliteit van redacties blijvend te bevorderen. CAO-partijen spraken een nieuw instroomproject Jonge Journalisten af, dat van start zal gaan in 2005. Voor de uitvoering van de prepensioen-/VUT-aanvullingsregeling, die op 1 januari 2004 is ingegaan, werd eind 2004 de Stichting Prepensioen Dagbladjournalisten opgericht. Het Grafisch Bedrijfsfonds geeft uitvoering aan de regeling.

CAO VAK

Op 20 december 2004 bereikten de onderhandelingsdelegaties van de Groep UVW en NVJ een principeakkoord inzake de CAO voor Vaktijdschriftjournalisten (VAK). Het akkoord geldt twaalf maanden en de salarisschalen bleven in 2004 ongewijzigd. Verder werden de premies van de CAO-fondsen 2004 vastgesteld. Ook werden de effecten van het tweede ziektejaar (dat effectief wordt per 2005) vastgelegd en werden afspraken gemaakt over een nieuwe regeling Kinderopvang met ingang van 2005, als gevolg van de invoering van de Wet Kinderopvang. Daarnaast werd de buitenwerkingstelling van de reorganisatieregeling voor werknemers 57+ per 2 december 2003 herbevestigd. Partijen kwamen overeen dat de CAO voortaan van rechtswege eindigt na verloop van de afgesproken looptijd, zonder dat de opzegging van de CAO is vereist. Over een nieuw kennis-makingsproject voor vaktijdschriftjournalisten in 2005 werd overeenstemming bereikt, net als over de aanbeveling aan werkgevers en journalisten van een internationaal project dat het delen van kennis en ervaring tussen journalisten stimuleert tijdens een kortdurende periode van (betaald) verlof.

GRAFIMEDIA CAO

De Grafimedia-CAO werd afgesproken voor de periode 1 februari 2003 tot 1 februari 2005. In januari 2004 vond tussentijds overleg plaats tussen de CAO-partijen. De bonden maakten zich sterk voor een eenmalige uitkering. De werkgevers gaven echter aan dat daarvoor, gezien de slechte economische situatie in de grafimediabranche, geen ruimte was. Het resultaat was dat er in 2004 geen loonaanpassing plaatsvond.

CAO's PU EN OP

Ook voor de PU en OP werd in 2003 een tweearig akkoord afgesloten. Onderdeel daarvan was een voorwaardelijke loonsverhoging van 3% per 1 juli 2004, uit te betalen zodra een nieuw loongebouw zou worden ingevoerd. Daar deze invoering uitbleef in 2004, vond de loonsverhoging niet plaats. Met het oog op nieuwe wettelijke ontwikkelingen per 2005 spraken CAO-partijen in 2004 af om, vooruitlopend op het reguliere CAO-overleg in 2005 en in aanvulling op de bestaande afspraken 2005, aparte afspraken te maken in verband met de invoering van de Wet Kinderopvang en de effectuering van het tweede ziektejaar in 2005 (zie hiervoor de CAO's BTU en VAK).

Studiecommissies

Het vaksecretariaat Sociale Zaken heeft ook in 2004 verschillende studiecommissies begeleid die in het kader van de afzonderlijke CAO's zijn ingesteld.

LOONGEBOUW PU EN OP

De studiecommissie Loongebouw PU en OP wil komen tot een modern en marktconform loongebouw. Nadat de besprekingen binnen de studiecommissie in het voorjaar van 2004 in een impasse waren geraakt ontstond vertraging. Tussentijds overleg leidde niet tot resultaat, waarop de NVJ besloot de CAO-geschillencommissie, de Raad van Uitvoering, in te schakelen. De Raad oordeelde dat partijen het overleg weer moesten oppakken. De studiecommissie hervatte haar werkzaamheden in december. Afgesproken werd zo spoedig mogelijk in 2005 tot een eindrapportage te komen, waarna tot daadwerkelijke invoering van een nieuw loongebouw kan worden overgegaan.

HERIJKING LOONGEBOUW DJ

De paritaire studietoelichting Herijking Loongebouw DJ maakte in het verslagjaar onder begeleiding van Human Capital Group (voorheen Deloitte) flinke vorderingen, na een langdurige impasse in 2003. Doel is de totstandkoming van een functiegeoriënteerde loonstructuur voor de dagbladjournalisten. De eerste drie fasen van dit project zijn in de loop van 2004 tot een afronding gekomen in de vorm van een rangorde van zogenaamde referentiefuncties (21 functies in totaal), gebaseerd op de waarderingsmethodiek van Bakkenist. Deze rangorde is vastgelegd in een functiegroepenstructuur, die de basis vormt voor de nieuwe salarisstructuur. In 2004 werd een eerste aanzet gegeven tot een beoordelings- en beloningsregeling. In 2005 zal de commissie rapporteren aan CAO-partijen alvorens te starten met de vorming van een nieuw loongebouw dat is gebaseerd op een erkende functie-waarderings- en -indelingssystematiek.

PENSIOENVERNIEUWING CAO DJ

Het eindrapport van de paritaire studietoelichting Pensioenvernieuwing CAO DJ, met daarin een aanzet tot een nieuwe 'minimum-pensioen-CAO DJ', werd mei 2004 opgeleverd. Deze CAO eindigde 2004 door het verstrijken van de looptijd en de opzegging door de NDP. Bij de studie naar de pensioenvernieuwing is onderzocht hoe een overstap kan worden gemaakt van de eindloonsystematiek naar een middelloonregeling, met voor beide CAO-partijen aanvaardbare minimumvoorwaarden. In de onderhandelingen hierover bestaat tussen partijen op vele punten overeenstemming. Over zaken als de hoogte van het maximum van de totale pensioenpremie, het nabestaandenpensioen op spaar- of risicobasis en de bijspaarregeling wordt nog onderhandeld.

RAAD VAN UITVOERING DJ

Deze commissie doet aanbevelingen over de taken en bevoegdheden van de Raad van Uitvoering DJ. Aanleiding voor de instelling van de commissie was de vaststelling dat de Raad in toenemende mate niet tot uitspraken kon komen, mede als gevolg van verschillende wettelijke en maatschappelijke ontwikkelingen. In het licht van deze problematiek presenteerde de commissie in september 2004 een rapport.

BTB BTU

Het bestuur van de stichting Bedrijfstakbureau (BTB) kwam in 2004 enkele malen bijeen. Speerpunten van de BTB waren de bedrijfstakbrede activiteiten die namens alle sociale partners in de sector in gang werden gezet. Voorbeelden zijn het Europese Equal-traject, het meerjarige Arbo-convenant (2002-2005) en de website www.uitgeverijbedrijf.nl.

EQUAL

Het Europese initiatief Equal ging in 2002 van start en is een samenwerkingsverband tussen uitgeverijen, bibliotheken en boekhandels. Het wil de kansen van achterstandsgroeperingen op de arbeidsmarkt bevorderen. De ontwikkeling van gerichte opleidingen voor specifieke doelgroepen binnen en buiten de uitgeverijsector, zoals (herintredende) vrouwen, schoolverlaters, allochtonen en oudere werknemers, staat centraal. In de loop van 2005 zullen de ontwikkelde opleidingen geschikt worden gemaakt voor de gehele (interne en externe) arbeidsmarkt. Het Equal-project wordt uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van het BTB, dat 50% van de kosten financiert. De andere 50% van de kosten worden gesubsidieerd door de overheid. Subsidieaanvragen worden gecoördineerd door het instituut voor Media- en Informatiemanagement (MIM) van de Hogeschool Amsterdam.

In 2004 werd een groot aantal deelprojecten ontwikkeld en opgeleverd. De projecten kregen in 2004 veel aandacht in de vakbladen. Grofweg zijn de projecten te onderscheiden in een tweetal categorieën: projecten gericht op bestaande werknemers binnen de uitgeverijsector (Adaptability) en projecten gericht op nieuwe (potentiële) werknemers (Employability). In Adaptability-verband kwamen de volgende projecten tot stand of worden deze in de eerste helft van 2005 opgeleverd: het Virtueel Loopbaan- en Kenniscentrum in de vorm van de website www.werkenindeuitgeverij.nl; scholing ICT-werkzaamheden in de vorm van de cursussen Computerrijbewijs B-E en Computerrijbewijs Groot; branchegerichte scholingsprogramma's in de vorm van de cursus Multimediale product-markt concepten; een handboek (manual) ten behoeve van mentoraatsprogramma's en een tweetal

onderzoeken (Arbeidsmarktonderzoek en Matching Opleiding & Werk).

In Employability-verband werden de volgende projecten gerealiseerd dan wel in de eerste helft van 2005 opgeleverd: het Virtueel Loopbaan- en Kenniscentrum via www.werkenindeuitgeverij.nl; imago-onderzoek, scholings- en trainingsprogramma's in de vorm van een website www.wegwijzerindeuitgeverij.nl (inclusief zelftest en een boek in pdf-format); Virtuele Opleiding Uitgeverij; de opleiding Markt-Klantgerichtheid; de cursus Computerrijbewijs A en Jobcoaching. De programma's zullen worden geïmplementeerd in de verschillende opleidingsinstituten en de branche zelf. Het Equal-project heeft als motto: Springplank tot innovatie! Daarmee wordt bedoeld dat investeringen in opleiding en innovatie een positief effect zullen hebben op de toekomst van de uitgeverijen. Het Equal-project loopt door tot mei 2005 en zal worden afgerond met het congres 'Nieuwe wegen, gelijke kansen'.

ARBO(PLUS)-CONVENANT

Het Arbo-convenant Uitgeverijbedrijf heeft een looptijd van vier jaar (2003-2006) en wordt voor 50% gesubsidieerd door de overheid en voor 50% door het BTB. In 2004 werd uitvoering gegeven aan het Plan van Aanpak dat is gekoppeld aan het convenant. Gerealiseerd werden onder meer: de Kennisbank (met 18 'best practices' uit de uitgeverijsector voor de aanpak van werkdruk, RSI en ziekteverzuim), nieuwe communicatiemiddelen (waaronder ontwikkeling van voorlichtingsmateriaal, herziening website Gezond Uitgeven! en publicaties in vakbladen) en de aanstelling van een projectcoördinator (in maart 2004) voor het onderhouden van de contacten met de uitgeverijen over het Arbo-convenant. Twee belangrijke instrumenten, de Instrumentenbox (bestaande uit onder meer de Quickscan RSI en pauzesoftware) en de Digitale RI&E, zullen begin 2005 worden opgeleverd en beschikbaar gesteld aan de uitgeverijen. Eind 2004 werd door CAO-partijen een Arboplus-convenant ondertekend om de WAO-instroom en het (ziekte)verzuim terug te dringen. Het loket Gezond Uitgeven zal werkgevers en werknemers ondersteunen bij verzuim en reïntegratie.

Groep Algemene Uitgevers

Algemeen

De Groep Algemene Uitgevers behartigt de belangen van de uitgevers van algemene boeken, zowel fictie als non-fictie. De groep ontwikkelt branchespecifiek beleid en heeft rechtstreeks en/of via het NUV een platformfunctie. De wensen van de leden zijn daarbij van groot belang. De GAU verwelkomde in het verslagjaar twee nieuwe leden. Daarmee waren op 31 december 2004 in totaal 98 uitgeverijen bij de groep aangesloten.

Marktontwikkeling

Volgens de KVB-ledenenquête van de Stichting Speurwerk steeg de netto uitgeversomzet van het algemene boek met 1,2% ten opzichte van 2003. Daarmee houdt de omzetontwikkeling amper de inflatie bij. Het aantal verkochte boeken is gestegen met ruim 6%. Dit betekent

dat de opbrengst per titel evenals de gemiddelde consumentenprijs is gedaald

Naar de Wet op de Vaste Boekenprijs

Het bestuur van de groep, de GAU-distributiecommissie en de individuele leden hebben in het verslagjaar veel tijd besteed aan de onderwerpen Wet Vaste Boekenprijs en de bijhorende AMVB, de nieuwe Depotovereenkomst en de toekomst van de collectieve instellingen waaronder de KVB. Vergaderingen en overleg stonden voor een belangrijk deel in het teken van de nieuwe wet, het verdwijnen van het erkenningensysteem en de gevolgen daarvan voor het boekenvak. Uitgangspunt van de GAU was het zoveel mogelijk waarborgen en waar nodig moderniseren van de unieke infrastructuur in het boekenvak, ook onder een

wettelijk geregelde vaste prijs. De GAU bezocht in 2004 diverse fracties in de Tweede Kamer en benadrukte daarbij het belang van een vaste boekenprijs. Na een succesvolle behandeling in het parlement stemde de ministerraad op 29 oktober 2004 in met het wetsvoorstel Vaste Boekenprijs. De wet trad op 1 januari 2005 in werking. De AMVB wordt naar verwachting medio 2005 ingevoerd. Tot die tijd functioneert de Tijdelijke Beleidslijn Vaste Boekenprijs van de toezichthouder op de wet, het Commissariaat voor de Media.

Ledenvergaderingen

In het verslagjaar organiseerde de GAU een tweetal ledenvergaderingen. De eerste had plaats op 26 mei 2004. Tijdens de bijeenkomst werden de leden geïnformeerd over de gevolgen van het verdwijnen van het erkenningensysteem voor de instellingen in het boekenvak en de wijze van voorbereiding op de veranderende situatie. De Najaarsledenvergadering werd georganiseerd op 8 december 2004. De directeur van de Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek (CPNB), de heer H. Kraima, gaf uitleg over de per 1 januari 2005 geldende structuur van de CPNB. Na een uitvoerige toelichting op de totstandkoming van de nieuwe depotovereenkomst door de heer R. Haans gingen de leden unaniem akkoord met dit efficiënte nabestelsysteem voor boeken. De heer W. van Gils werd bedankt voor zijn GAU-bestuurslidmaatschap van vier jaar, waarvan de laatste drie jaar als voorzitter. Hij maakte tijdens de bijeenkomst zijn beoogd opvolger bekend: mevrouw drs. M. Derks. Zij zal opereren als extern voorzitter. De Voorjaarsledenvergadering 2005 zal zich over haar benoeming uitspreken.

Werkgroepen

De GAU kent een tweetal werkgroepen: de Literaire Uitgeversgroep en de Werkgroep Kinderboekenuitgevers (WKU). Ook zijn er commissies ingesteld waarbinnen specifieke onderwerpen worden behandeld, zoals de GAU-distributiecommissie en de Auteursrechtcommissie.

LUG

De Literaire Uitgeversgroep en de Vereniging van Letterkundigen bereikten in 2003 een principeakkoord over een nieuw modelcontract voor literaire vertalingen. De juridische uitwerking en vertaling daarvan in een contract nam veel tijd in beslag. Het nieuwe modelcontract werd op 1 maart 2004 van kracht.

Over diverse beleidsaangelegenheden (mede in verband met de opstelling van de Cultuurnota 2005-2008) onderhield de LUG contacten met de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCenW), het Fonds voor de Letteren, het Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds en de VvL. De LUG leverde vervolgens schriftelijk commentaar op het Beleidsplan 2005-2008 van het Fonds voor de Letteren, dat onder de titel 'Kwaliteit kost geld' verscheen. Het commentaar had betrekking op de wijze waarop de rol van de uitgever werd gepresenteerd en had discussies tot gevolg. Een en ander was voor de LUG mede aanleiding om in oktober een beknopte notitie met de visie op en beschouwingen over de literaire boekenmarkt te publiceren. Deze nota kreeg veel publicitaire aandacht en kwam ter sprake bij diverse gesprekspartners van de LUG.

WKU

De Werkgroep Kinderboekenuitgevers voerde overleg met de Stichting Lezen, het Productiefonds en de CPNB. Gespreksonderwerpen waren de 50e Kinderboekenweek en de aanvang 2004 gelanceerde CPNB-actie 'de Nationale Voorleesdagen'. Een groot aantal uitgevers was present in de collectieve en door de WKU gecoördineerde stand op de kinderboekenbeurs in Bologna, die vanwege '50 jaar Kinderboekenweek' in oranje, goud en geel was gehuld.

DISTRIBUTIECOMMISSIE

In het klankbordproject over brede beschikbaarheid van boeken van het Centraal Boekhuis (CB) speelde de GAU-distributiecommissie een belangrijke rol. Na langdurig overleg tussen de Nederlandse Boekverkoopersbond (NBb), de GAU, de Groep UVW en het CB werd eind december een nieuwe depotovereenkomst gesloten met een looptijd van twee jaar. Daardoor behoudt het boekenvak een

efficiënt distributiesysteem voor met name nabestellingen. Met de continuering van deze vorm van dienstverlening zijn zowel consument als boekenbranche gediend.

Opleidingen

Het NUV en de GAU sponsorden de masterclass 'Redigeren Fictie'. Deze opleiding vindt plaats aan de Universiteit van Amsterdam. De belangstelling voor de masterclass overtrof in het verslagjaar wederom het aantal plaatsen.

ONUB

Binnen de Nederlandse Taalunie zijn de NBB, de KVB en de GAU, samen met het Vlaamse boekenvak, vertegenwoordigd in het Overleg Nederlandstalige Uitgeverij en Boekhandel (ONUB). De activiteiten van dit orgaan zijn van grensoverschrijdende culturele betekenis en hebben betrekking op de boekenbranche in Vlaanderen en Nederland, de taalgemeenschap en de kwaliteit van de infrastructurele voorzieningen voor het boek.

Commissie Inkoopbeurzen

Voor circa 85 deelnemende zelfstandige boekhandels organiseerde de GAU de voorjaars-, zomer- en najaarsboekenbeurzen in Houten. Circa 80% van de nieuw verschenen boektitels werd ingekocht op deze beurzen.

Leenrecht

De Stichting Leenrecht is aangewezen om de leenvergoedingen te incasseren en onder de rechthebbenden te verdelen. In het bestuur van de stichting zijn auteursorganisaties en de GAU vertegenwoordigd. Stichting PRO werd aangewezen voor de uitkering van de vergoedingen aan de uitgevers. Het door de uitleen van geschriften door openbare bibliotheken voor uitgevers beschikbaar gekomen bedrag bedroeg in 2004 evenals in 2003 ruim € 4 miljoen.

Koop- en leesbevordering

De CPNB heeft tot doel het lezen van boeken en het boekenbezit te stimuleren. De in dit instituut participerende partijen, NBB, de Vereniging van Openbare Bibliotheken (VOB) en GAU, verschaffen de CPNB jaarlijks een basisbudget. Deze inkomsten uit de eigen bedrijfstak worden aangevuld met sponsorgelden en overheidssubsidies.

Eind 2004 namen de heren R. Hogenes (De Boekerij) en T. Akveld (De Fontein) afscheid van het CPNB-bestuur. De heer E. Visser werd voor herbenoeming en de heer R. Haans als nieuw bestuurslid door de GAU voorgedragen. De CPNB bracht gedurende het verslagjaar de statuten, het convenant en de deelnemersreglementen in overeenstemming met de regels uit de nieuwe Wet Vaste Boekenprijs.

BOEKENWEEK

Het thema voor de 69e Boekenweek luidde 'Gare du Nord – Ontmoetingen met Frankrijk'. Het boekenweekgeschenk 'Spitzen' werd geschreven door Thomas Rosenboom. De oplage bedroeg 765.000 exemplaren. Het boekenweekessay 'Onder zink. Un abécédaire de Paris' werd geschreven door Adriaan van Dis.

In juni 2004 werd de 16e editie van de 'Maand van het Spannende Boek' gehouden met als motto 'In het spoor van de thriller – Van Amsterdam tot Venetië'. Het geschenk 'Het graf. Een zaak voor inspecteur Kurt Wallander', werd geschreven door Henning Mankell. De oplage van dit geschenkboekje bedroeg 435.000 exemplaren, het hoogste aantal ooit. De Maand van het Spannende boek werd mede mogelijk gemaakt door de Nederlandse Spoorwegen (NS). De NS Publieksprijs voor het Nederlandse Boek werd in 2004 toegekend aan het boek 'In Europa' van Geert Mak.

Voor de pers en de boekhandel werd op 2 februari en op 6 september 'Vers voor de Pers' georganiseerd. Van 5 tot 25 mei werd voor de vijfde keer 'De Weken van het Reisboek' gehouden. Bij aankoop van € 12.50 aan Nederlandstalige boeken ontvingen de klanten het reisboek 'Vakantie Boeken Almanak 2004'.

KINDERBOEKENWEEK

De 50e oftewel de Gouden Kinderboekenweek (van 6 tot en met 16 oktober 2004) werd geopend met het Kinderboekenbal, gehouden in de Amsterdamse Stadsschouwburg. Prins Constantijn en prinses Laurentien waren eregasten en ter ere van de 50e Kinderboekenweek reikten zij een speciale jubileumprijs uit, de Griffel der Griffels - het mooiste kinderboek uit alle boeken die de afgelopen 50 jaar een Gouden Griffel wonnen. De Griffel der Griffels

werd toegekend aan auteur Tonke Dragt voor haar boek 'De brief voor de koning'.

De 50e Kinderboekenweek 2004 had als thema 'Muziek'. Het Kinderboekenweekgeschenk werd geschreven door Paul Biegel en had als titel 'Swing'. Het Prentenboekje werd gemaakt door Eric Carle. Ter gelegenheid van de 50e Kinderboekenweek is door de CPNB onder de titel 'Voor altijd jong' een uitgebreid jubileumboek verschenen met medewerking van ontwerper Anthon Beeke.

Op 26 september 2004 werden de Gouden en Zilveren Griffels uitgereikt. Hans Hagen ontving een Gouden Griffel voor zijn boek 'De dans van de drummers', en Jan Jutte ontving een Gouden Penseel voor 'Een muts voor de maan'.

NATIONALE VOORLEESDAGEN

De Nationale Voorleesdagen, die op initiatief van Stichting Lezen voor het eerst in 2004 door de CPNB werden

georganiseerd waren een groot succes. Naast hartverwarmende voorleesoptredens van prinses Laurentien en directeurs van grote ondernemingen op scholen, kinderopvangcentra en bibliotheken, werd een prijs uitgereikt voor het beste voorleesboek en het geschenk Kleintje Boek uitgegeven. Doel van de Nationale Voorleesdagen is om het voorlezen aan kinderen die zelf nog niet kunnen lezen te bevorderen.

STICHTING LEZEN

De Stichting Lezen, opgericht door de NBb, het NUV en de Vereniging van Openbare Bibliotheken, is door OCenW aangewezen als landelijk platform voor leesbevordering en beheerder van het overheidsbudget voor leesbevordering. De stichting levert een bijdrage aan de verbetering van het leesklimaat, als onderdeel van het algemene taalbeleid. De Stichting Lezen werkt onder meer samen met de CPNB.

Groep Educatieve Uitgeverijen

Algemeen

De Groep Educatieve Uitgeverijen vertegenwoordigt de belangen van uitgevers die leermiddelen en integrale leersystemen vervaardigen voor het primair onderwijs, het voortgezet onderwijs, de beroeps- en volwassenen-educatie en het hoger beroepsonderwijs.

De GEU voert overleg met de overheid, het onderwijsveld, wetenschappelijke instituten, onderwijsverzorgingsinstellingen en organisaties uit de eigen branche.

Het onderwijs vraagt voortdurend om hoogwaardige leersystemen. De leden van de GEU voorzien daarin en passen daarbij steeds vaker vormen van informatie- en communicatietechnologie toe. Dat vraagt naast grote investeringen om een deskundige voorbereiding, waarbij de GEU de leden van dienst is.

2004 mag voor de GEU een gedenkwaardig jaar worden genoemd. Enerzijds omdat de interne organisatie grondig werd aangepast, anderzijds omdat ook de omgeving van de GEU een sterke dynamiek vertoonde.

Marktontwikkelingen

In vergelijking met het zeer tegenvallende jaar 2003 gaf de omzet in 2004 in de verschillende markten een wisselend beeld te zien. Toch ontwikkelde de markt zich in het verslagjaar tot een normaal niveau. De totale netto-omzet van alle markten bedroeg € 277.233.700.

Herpositionering GEU

De GEU onderging in 2004 een ingrijpende interne wijziging. Commissies werden afgeschaft, het bestuur werd uitgebreid

en de interne taakverdeling veranderde grondig. Elk bestuurslid heeft de verantwoordelijkheid voor een eigen portefeuille gekregen en stelt een jaarprogramma op, over de resultaten waarvan hij aan de ledenvergadering verantwoording aflegt. Elke portefeuillehouder staat in nauw contact met een forum waarin nagenoeg alle leden zijn vertegenwoordigd. Het forum is het klankbord van de portefeuillehouder en vormt zo een schakel tussen bestuur en leden. De secretaris van de GEU vervult de rol van intermediair. De activiteiten van de forums zijn gestart met een kennismakingsbijeenkomst waarop de beleidsagenda voor 2005 werd afgesproken. Contacten tussen de forumleden zullen primair per e-mail geschieden. In 2005 worden boekhouding en begroting van de GEU naar de nieuwe beleidsopzet ingericht. De herpositionering van de GEU verloopt begrotingstechnisch neutraal. In de ledenvergadering van november zijn de leden unaniem akkoord gegaan met de doorvertaling van de herpositionering in de statuten. In 2005 zal als volgende stap het Huishoudelijk Reglement worden aangepast.

Wet op de Vaste Boekenprijs

De voorbereiding op de nieuwe Wet op de Vaste Boekenprijs was een belangrijk thema in het verslagjaar, aangezien het schoolboek buiten de werking van de nieuwe wet blijft. Het schoolboek kent voortaan een vrije prijs. Dat brengt ongetwijfeld veranderingen en onzekerheden in de keten met zich mee. Daarom organiseerde de GEU een speciale themabijeenkomst over de nieuwe wet. Keynote spreker was mr. H. Bousie van Bousie Advocaten, die duidelijkheid verschafte over de definities en interpretaties van de wet. Vanzelfsprekend zullen de ontwikkelingen in de markt als gevolg van de wetswijziging ook in de komende periode nauwlettend door de GEU worden gevolgd.

Primair onderwijs

Het belangrijkste punt voor de markt voor het primair onderwijs is de aanstaande lumpsumfinanciering van het basisonderwijs in 2006. In plaats van 'geoomerkt geld' voor leermiddelen krijgen de scholen een grote mate van bestedingsvrijheid. In 2004 is in samenwerking met schoolleveranciers het project Nieuwe Bezems van start gegaan. Het project heeft als doelstelling het belang van

actuele leermiddelen voor de leerprestaties van leerlingen te benadrukken. Ook wil het project het besef laten groeien bij politiek, onderwijs en ouders, dat de doelstellingen van Nederland Kennisland alleen via actuele leermiddelen haalbaar zijn. Binnen dit project wordt de GEU bijgestaan door pr-bureau Winkelman & Van Hessen.

Voortgezet onderwijs

In 2004 werd de aandacht in de markt voor het voortgezet onderwijs vooral opgeëist door de discussie over de schoolkosten. De BTW-verhoging (van 6% naar 19%) op de software die bij gecombineerde lespakketten wordt meegeleverd, deed aan het einde van het verslagjaar veel stof opwaaien. Samen met het Ministerie van OCenW probeert de GEU deze maatregel bij Financiën ongedaan te krijgen. Een ander belangrijk punt is de explicitering van examenprogramma's van het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs en voortgezet onderwijs tweede fase. Het probleem is enerzijds dat meer vrijheid voor scholen op het gebied van de leerinhoud tegelijkertijd grote onzekerheid met zich meebrengt voor de uitgevers op het vlak van de inhoud van hun leermiddelen, en anderzijds dat OCenW zeer traag is met het expliciteren van de inhoud waarin de scholen niet vrij zijn.

Beroepsonderwijs

In 2005 zal de nieuwe, op competenties gerichte kwalificatiestructuur in de Beroeps- en Volwassenen-educatie haar definitieve vorm moeten krijgen. De GEU heeft zich in het verslagjaar sterk gemaakt voor de tijdige beschikbaarheid van de nieuwe inhoud van het onderwijs, zodat passende lesmaterialen tijdig beschikbaar kunnen zijn. De versnippering in de Beroeps- en Volwassenen-educatie, ook op het gebied van verantwoordelijkheden, maakt de belangenbehartiging door de GEU tot een lastige zaak. Gezien de vele parallelle belangen zijn de eerste verkennende besprekingen gevoerd met de branchevereniging in oprichting van de niet bij de GEU aangesloten branche-uitgevers.

Onderzoek

Bij de reorganisatie van de GEU is bepaald dat onderzoek een dominante plaats dient in te nemen in de activiteiten

van de groep. Immers, een degelijk fundament van kennis is een vereiste voor een goede en zinvolle lobby. Om te komen tot een werkbaar onderzoeksprogramma werd in november een druk bezochte Marketing-onderzoeksdag voor de leden van de groep georganiseerd. De bijeenkomst had een groot aantal bruikbare onderzoeksvoorstellen tot gevolg, die hun vertaling zullen krijgen in de GEU-onderzoeksagenda 2005.

ICT

Informatie- en communicatietechnologie is niet meer weg te denken uit de moderne leermiddelen. Leerprocessen zullen anders georganiseerd gaan worden, mede met behulp van grote gegevensbanken en bestanden. De GEU participeerde ook in 2004 op diverse niveaus in stuur-

groepen en projectgroepen, onder andere bij Kennisnet en Teleblik (Stichting Beeld en Geluid).

Economische en Juridische zaken

De dienstverlening op het vlak van economische en juridische vraagstukken vormt een dragend deel van het branchewerk. De GEU Commissie Auteursrecht is dan ook gehandhaafd en zal haar werkzaamheden voortzetten. In het verslagjaar werd zelfs besloten tot een uitbreiding van de taken met economische thema's. Op verzoek van de betrokken leden werd aan KPMG een opdracht verstrekt om op basis van het Convenant Verhuurrecht bij de verharende boekhandels een routinecontrole te verrichten. Begin 2005 valt de uitslag daarvan te verwachten.

Groep Nederlandse Dagbladpers

Algemeen

Dagelijks worden ruim vier miljoen dagbladen gedrukt en verspreid op de Nederlandse markt. Dagbladen hebben een grote rol binnen de informatievoorziening van de samenleving en het democratisch proces. De Groep Nederlandse Dagbladpers stelt zich ten doel voorwaarden te scheppen voor een economisch gezonde dagbladpers in Nederland. Daarmee kan een divers aanbod van dagbladen worden gerealiseerd. Alle dagbladondernemingen in Nederland zijn aangesloten bij de groep. Deze mag zich daarom met recht dé vertegenwoordiger van de dagbladpers noemen.

Marktontwikkelingen

Nederland telt elf zelfstandige dagbladondernemingen. Deze geven 32 dagbladen uit, negen landelijke en 23 regionale dagbladen. In 2004 daalde de totale verspreide oplage van de Nederlandse dagbladen met 3,4% ten opzichte van 2003 tot een totaal van 4.061.322. Per 100 huishoudens werden in 2004 59 dagbladen verspreid. Rekening houdend met het verschijnsel 'doorgeven', bedraagt de dekking 73 exemplaren per 100 huishoudens. Dagbladlezers hebben een sterke binding met de krant: de binnenlandse verspreide oplage bestaat voor 90 procent uit abonnementen en voor 8 procent uit exemplaren die via de losse verkoop worden gedistribueerd. Daarmee heeft Nederland het hoogste percentage abonnementen ter wereld. Na de grote dalingen van het advertentievolume in dagbladen in 2002 en in 2003, werd 2004, na een aarzelend begin, afgesloten met een daling van één procent. In voorgaande jaren was de daling bij de landelijke dagbladen groter dan bij de regionale dagbladen, maar in 2004 wisten de landelijke dagbladen een kleine stijging te noteren. Net als in de voorgaande jaren werd het belangrijkste verlies op de personeelsmarkt geleden. Ten opzichte van vorig jaar (-44 procent) werd het verlies in 2004 gehalveerd: -22 procent. Tweede belangrijke daler was de gerubriceerde markt, die ruim tien procent

moest inleveren. Daartegenover stond een stijging van zeven procent in de categorie nationale merken en diensten.

Mediabeleid

Het functioneren van de pers was in 2004 onderwerp van publiek debat. In 2003 legden twee kritische rapporten van de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (RMO) en de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) al veel kritiek bloot op de kwaliteit van de media. Minister Donner en burgemeester Cohen van Amsterdam gaven het debat een extra impuls in hun bijdragen aan de Dag van de Persvrijheid op 3 mei 2004. Als voorbereiding op de vorming van het kabinetsstandpunt over de vergaande adviezen van de RMO en de ROB, vond begin 2004 op initiatief van OCenW een overleg plaats met vertegenwoordigers van NUV, NVJ, Publieke en Commerciële Omroep, en het Bedrijfsfonds voor de Pers. Medio 2004 besloot het kabinet dat bewaking van de journalistieke kwaliteit een zaak van zelfregulering is, waarbij de overheid het functioneren van de Raad voor de Journalistiek en de oprichting van een nieuwsmonitor en een bureau voor het mediadebat wil stimuleren. In de tweede helft van het verslagjaar zijn de voorbereidingen getroffen voor laatstgenoemde initiatieven en is de versterking van de Raad voor de Journalistiek gerealiseerd. In december kwam het kabinet met een voorstel voor mediaconcentratie- cross-ownershipregelingen. In het voorstel mogen dagbladen hooguit 35 procent van de Nederlandse dagbladmarkt in handen krijgen door concentratie, fusie of overname. Daarnaast voorziet het voorstel in een versoepeling van de cross-ownershipregelingen in de Mediawet. Dagbladconcerns met een marktaandeel tussen 25 en 35 procent zouden maximaal 50 procent zeggenschap mogen hebben in een commercieel televisiestation. Van de voorgenomen (inhoudelijke) pluriformiteitstoets heeft het kabinet afgezien. Voorafgaand aan de behandeling van het kabinetsvoorstel in de Tweede Kamer organiseerde de NDP een werkbezoek voor de mediawoordvoerders van de

kamerfracties. Bij deze gelegenheid heeft de NDP inzichtelijk gemaakt dat de pluriformiteit en continuïteit van de dagbladpers gediend is bij een grotere mate van ondernemingsvrijheid voor dagbladuitgevers en een verdere versoepeling of afschaffing van cross-ownership-regelingen

In 2004 heeft de NDP verschillende gesprekken gevoerd met leden van de WRR in het kader van de studie Focus op Functies, die begin 2005 verscheen. De NDP is mede-initiatiefnemer en sterk voorvechter van deze studie, die samenhang in het mediabeleid als uitgangspunt heeft. Direct na verschijning van het WRR-rapport sprak de NDP met staatssecretaris Van der Laan van OCenW over de ontwikkelingen in de dagbladsector in het licht van de WRR-aanbevelingen en kabinetsvoornemens. Het politieke debat over het kabinetsstandpunt inzake de WRR-aanbevelingen zal zomer 2005 plaatsvinden.

■ Cebuco

Ook in 2004 heeft Cebuco zich als marketingorganisatie van de gezamenlijke dagbladen sterk gemaakt voor de

positie van het dagblad op de advertentiemarkt. Als vertegenwoordiger van de landelijke en regionale dagbladen informeert en adviseert Cebuco over de kracht en inschakelingsmogelijkheden van het mediumtype. Daarnaast is Cebuco actief op het vlak van media-, reclame- en effectonderzoek, communicatie, bevordering van creativiteit in dagbladen en opleiding en training. Tot de nieuwe initiatieven in het verslagjaar behoren onder andere de inspirerende uitgave 'Recht tussen de ogen, midden in het hart', een bundeling van excellente dagblad-advertenties. Ook vond in het verslagjaar de lancering van de Reclame Reactie Planner plaats. Dit is een middel waarmee adverteerders en planners op basis van ervaringsgegevens hun dagbladcampagnes doeltreffender kunnen plannen.

■ Leden- en openbare jaarvergaderingen

De statutaire jaarvergadering van de NDP vond plaats op 12 mei in kasteel Maurick te Vught. Naast de inhoudelijke agenda vonden prikkelende presentaties plaats over het

belang van zelfregulering op reclamegebied en over de overstap van de Belgische krant De Standaard naar tabloidformaat.

De openbare jaarvergadering, op 14 september, stond in het teken van het maatschappelijke mediadebat. Voorzitter K. Spaan stelde in zijn jaarrede dat media zelf naar transparantie behoren te streven en dat die transparantie bij voorkeur niet door maatregelen van hogerhand moet worden afgedwongen. Staatssecretaris Van der Laan van OCenW sprak over de bijzondere verhouding waarin politiek en media tot elkaar staan. In haar bijdrage aan de jaarvergadering kondigde de staatssecretaris plannen voor een mediaconcentratieregeling en een pluriformiteitstoets aan.

Tijdens het openbare gedeelte van de ledenvergadering van 24 november sprak WRR-voorzitter prof.dr. W. van de Donk op uitnodiging van de NDP over de relatie overheid en media. Zonder concreet te kunnen worden over de inhoud van het WRR-rapport, dat pas ruim twee maanden later aan de staatssecretaris zou worden aangeboden, schetste hij een aantal alternatieve benaderingswijzen van het medialandschap door de overheid. Hieruit kwam het beeld naar voren dat samenhang in het mediabeleid meer dan ooit geboden is.

Prijs voor de Dagbladjournalistiek 2004

Tijdens de openbare jaarvergadering werd de Prijs voor de Dagbladjournalistiek 2004 uitgereikt. De jury, onder voorzitterschap van Tweede-Kamervoorzitter drs. F. Weisglas, ontving in totaal elf inzendingen. De vier nominaties gingen naar Kurt van Es van Het Parool voor een serie over draaideurcriminaliteit, Hans Toonen, Ivo Landman en Michiel Goertzen voor hun serie reportages in het Limburgs Dagblad over een twaalfjarige probleemjongere, Joris Luyendijk van NRC Handelsblad met artikelen over het Midden-Oosten en Ineke Holtwijk van de Volkskrant voor een reeks artikelen over Latijns-Amerika.

De jury beoordeelde de onthullingen van Kurt van Es in Dagboek van een Draaieur als de beste van de elf inzendingen: een journalistieke voltreffer.

Bezorging

Ook in 2004 heeft de stuurgroep Bezorging gesproken met de Centrale Arbeidsinspectie van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over de naleving van de Wet Arbeid Vreemdelingen en van regelgeving op het gebied van kinderarbeid door de dagbladsector. In april bracht het ministerie een onderzoeksrapport uit naar de invloed van een krantenwijk op de schoolprestaties van 15-jarige bezorgers. Met dit onderzoek heeft Nederland voldaan aan het verzoek van het Europees Sociaal Comité. Geoordeeld wordt dat er geen aantoonbaar schadelijk verband bestaat.

Op 15 september 2004 zijn de winnaars bekendgemaakt van de verkiezing van de Dagbladbezorger van het Jaar. Tijdens een feestelijke prijsuitreiking in De Meervaart in Amsterdam ontvingen de winnaars in de categorieën junior en senior uit handen van Jan Douwe Kroseske een reischeque ter waarde van € 2.500,-. Ook de winnaars van de Publieksprijs werden bekendgemaakt. Voor de titel Dagbladbezorger van het Jaar worden jaarlijks 24 bezorgers genomineerd. De abonnees van deze bezorgers konden ook dit jaar weer hun stem uitbrengen.

Auteursrecht

Na een tussentijds vonnis in juni en een comparitie in oktober 2004 heeft de Haagse rechtbank begin 2005 vonnis gewezen in de zaak van de NDP tegen de Staat over digitale knipselkranten. De Haagse rechtbank heeft de Staat het scannen en via een intern netwerk openbaar maken van artikelen die in kranten zijn verschenen verboden, zolang daarvoor geen toestemming van de uitgevers is verkregen. De uitspraak volgt op de bodemprocedure die door de NDP in december 2002 is aangespannen tegen de rijksoverheid. De uitspraak is een belangrijke principiële erkenning van het feit dat intern hergebruik van auteursrechtelijk beschermde nieuwsinformatie gerekend moet worden tot de normale exploitatie ervan, en dat daar dus toestemming voor nodig is van de rechthebbenden.

Sociale Zaken

Onder leiding van het vaksecretariaat Sociale Zaken heeft de werkgroep van fiscalisten en adviseurs zich verschillende

malen gebogen over de problematiek rondom de verstrekking van gratis dagbladen aan werknemers uit dagbladuitgeverijen.

In 2004 werd tussen de dagbladen en de belastingdienst nog geen definitief akkoord bereikt over de fiscale consequenties van de Regeling Producten uit Eigen bedrijf. Op basis van de geboekte vorderingen ligt het echter in de verwachting dat die overeenstemming er begin 2005 wel zal komen.

Krant in de Klas

De stichting Krant in de Klas (KiK), de educatieve organisatie van de Nederlandse dagbladen, kon in 2004 rekenen op veel belangstelling. KiK beoogt het lezen van kranten door jongeren in alle typen onderwijs te bevorderen. Als belangrijkste service biedt KiK hiertoe in nauwe samenwerking met de dagbladen gratis kranten aan. Om het lezen te stimuleren ontwikkelt de stichting bij de krant behorend lesmateriaal. Het aantal aanvragen voor gratis kranten (twee exemplaren van een of meer titels gedurende twee weken) bedroeg over het verslagjaar 3.491. De website www.krantindeklas.nl trok 20.000 bezoekers en ontwikkelt zich als een belangrijk medium voor aanvragen van kranten en lesmateriaal. In het najaar van 2004 werkte Krant in de Klas mee aan het Nationaal Schoolontbijt. Zo'n 25.000 kinderen kregen zodoende de boodschap mee dat bij een (gezond) ontbijt een krant hoort. De twintigste editie van de Krantenfoto Kinderjury, die plaatsvond bij het Algemeen Nederlands Persbureau

(ANP) in Rijswijk, leverde evenals voorgaande jaren weer veel publiciteit op. Het bureau van KiK bestaat sinds begin 2004 uit twee personen plus secretariële ondersteuning.

Diversen

In december 2004 nam de NDP deel aan een hoorzitting bij het Commissariaat voor de Media. Aanleiding was het verzoek van de NDP aan het Commissariaat om een uitspraak te doen over de toelaatbaarheid van het live uitzenden van het volledige wedstrijdprogramma van de Olympische Spelen in Athene door de NOS via het breedbandportaal van KPN. Het Commissariaat oordeelde dat deze nevenactiviteit van de NOS noch concurrentievervalsend is, noch strijdig met de Mediawet.

In september 2004 rees een conflict tussen de voetbalclubs uit de Eredivisie enerzijds en de journalistenvereniging NVJ, de gezamenlijke uitgevers, hoofdredacteuren en fotografen anderzijds over fotorechten in voetbalstadions. Eredivisie CV beriep zich hierbij op het in het stadion geldende 'huisrecht'. Naar het oordeel van de journalisten en uitgevers waren de voorgestelde voorwaarden een aantasting van onder meer het recht op vrije nieuwsgaring. Een oplossing van het geschil werd bereikt in een bemiddelingspoging die werd opgelegd door de kortgedingrechter in Den Haag. Het bereikte compromis houdt in dat fotografen niet worden belemmerd in hun werkzaamheden en dat fotografen, persbureaus en uitgeverijen afzien van het publiceren van foto's van voetbalwedstrijden door middel van Match Alert-services.

Groep Publieks- tijdschriften

Algemeen

De Groep Publiektijdschriften zet zich in voor de belangen van de aangesloten uitgevers van publieks- en opinie-tijdschriften en omroepbladen. De 26 bij de GPT aangesloten uitgeverijen brengen gezamenlijk ruim 140 publieks- en opinietijdschriften en omroepbladen op de Nederlandse markt. De gezamenlijke omzet van de ledenbedrijven bedroeg ruim 700 miljoen euro. Op de beleidsterreinen juridische, economische en sociale zaken werkt de GPT intensief samen met de vaksecretariaten van het NUV.

Marktontwikkelingen

Niet minder dan 52 nieuwe tijdschriften werden in het verslagjaar gelanceerd. De nieuwe magazines richten zich vooral op vrouwen, senioren, reizigers, allochtonen en iedereen die in gezondheid is geïnteresseerd. Slechts twee titels verdwenen van het schap. Verder ontwikkelden de leden veel multimediale activiteiten. 2004 mag met recht een innovatief tijdschriftenjaar worden genoemd. De publiektijdschriftenmarkt liet een sterk herstel zien. Een toenemend aantal consumenten verkoos een abonnement boven het kopen van losse nummers. In het derde kwartaal van 2004 steeg de totale betaalde oplage van de publiektijdschriften met ruim 5% tot 22,9 miljoen. 2004 kende een uitgesproken sportzomer, met het Europees Kampioenschap voetbal en de Olympische Spelen. Dat miste zijn uitwerking op de sportbladen niet: de totale betaalde kernoplage in het derde kwartaal steeg met 5% tot 1,1 miljoen exemplaren. Spectaculair was de oplagegroei van de mannenbladen in het derde kwartaal: 23%. Het opiniebladensegment was stabiel, terwijl het aantal abonnementen groeide: in het tweede kwartaal met 11%. Het aantal abonnees op woonbladen steeg met 22%. De lezersmarkt van omroepbladen liet in het derde kwartaal een substantiële groei zien in de losse verkoop.

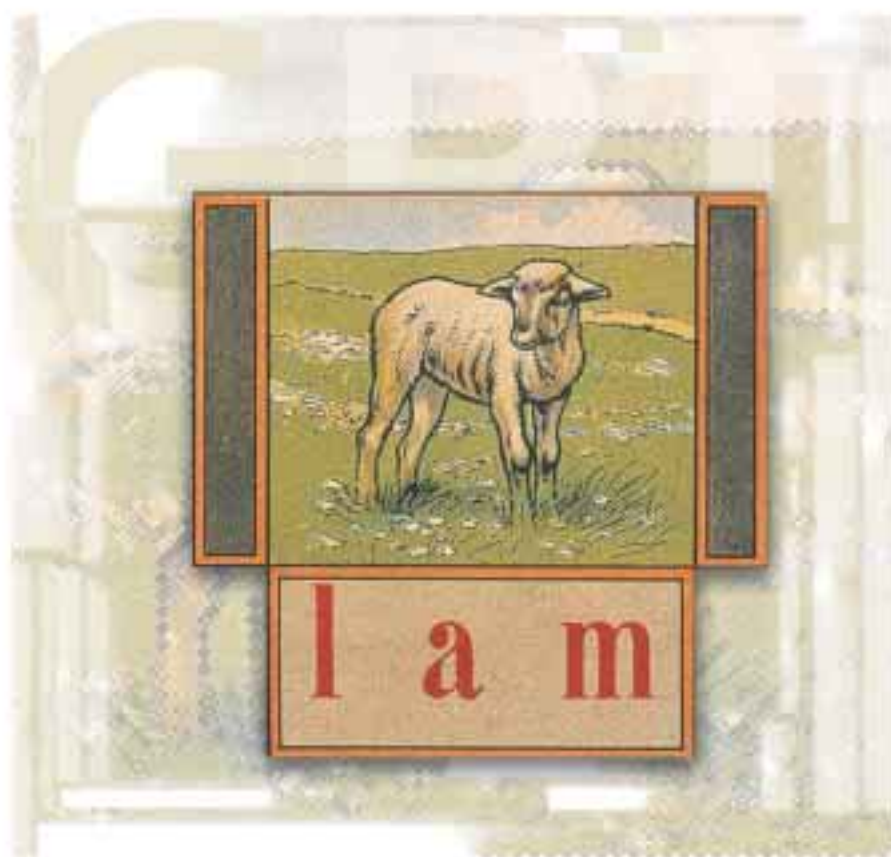
Advertentiemarkt

De positie van het mediumtype tijdschrift op de advertentiemarkt staat onder druk. De categorie verliest

marktaandeel in een markt die groeit en de GPT wil de positie van tijdschriften op de advertentiemarkt dan ook versterken.

Nu de lezersmarkt redelijk stabiel is, zullen de publieks-tijdschriftuitgevers zich gaan focussen op de advertentie-markt, om het marktaandeel ten opzichte van concurrerende mediumtypen te vergroten. De GPT speelt daarbij een belangrijke rol. Begin 2004 presenteerde het bestuur van de groep een beleid om de onderscheidende positie van publiektijdschriften in de mediamix duurzaam te vergroten. Diverse adviesbureaus werd vervolgens gevraagd om hun visie te geven op deze plannen. Ook werd verzocht aan te geven via welke marketing-communicatiestrategie de positie en toegevoegde waarde van het mediumtype tijdschrift op de advertentiemarkt zou kunnen worden versterkt. Het bestuur koos uiteindelijk voor de visie en aanbevelingen van adviesbureau De Positioneringsgroep.

Om verdere initiatieven te ontwikkelen werden twee commissies opgericht: de commissie Transparantie-systeem en de commissie Positionering. De eerstgenoemde commissie is belast met het ontwikkelen van een systeem dat de 'performance' van tijdschriften voor adverteerders en mediabureaus transparanter moet maken, bijvoorbeeld door een systeem dat het nummerbereik van tijdschriften actueel kan rapporteren. Ook zal een 'advertentie-confrontatie-kansfactor' worden geïntroduceerd, die aangeeft wat de kans is dat een lezer een advertentie heeft gezien. De stichting Nationaal Onderzoek Multimedia (NOM) is belast met de ontwikkeling van het systeem en ziet toe op de kwaliteit ervan. Tevens zullen oplagecijfers per editie een onderdeel vormen van het transparatiesysteem. De commissie Positionering buigt zich over de vraag welke onderscheidende en eenduidige claims tijdschriften kunnen maken richting adverteerders en mediabureaus. Het bestuur besloot om ten behoeve van de communicatie van de genoemde initiatieven in 2005 een woordvoerder voor het mediumtype aan te stellen.

NOM

Naast de bovengenoemde initiatieven is het van groot belang om de prestaties van persmedia vast te leggen. Daartoe hebben de marktpartijen twee instituten opgericht: NOM en HOI Instituut voor Media Auditing (HOI).

De doelstelling van NOM is om onderzoek in de markt te zetten dat informatie levert voor de planning van print-campagnes. Sinds mei 2002 leveren de NOM Print Monitor (bereiksonderzoek van dagbladen en tijdschriften) en de NOM Doelgroep Monitor (consumentengedrag van Nederlanders) deze informatie. De GPT participeert in NOM via twee zetels in de Technische Commissie en twee zetels in het bestuur.

In juli 2004 werden de jaarcijfers van de Print Monitor, exclusief voor de leden van de groep, gepresenteerd door het NOM. De leden konden daarbij vragen stellen over het onderzoek.

De contracten voor de uitvoering van het NOM-onderzoek werden in het verslagjaar verlengd met een periode van twaalf maanden, tot 31 december 2005. Daarmee werd

ook de participantenovereenkomst GPT/NOM met eenzelfde periode verlengd. Eind 2004 werd besloten de huidige NOM-onderzoeken uit te breiden met het onderzoek Strategische Mediumtypenvergelijking. Daarmee verkrijgen mediaplanners, strategen en media-managers 'tools' die op een objectieve manier de keuze voor één of meer mediumtypen kunnen ondersteunen. Helaas moest het NOM-bestuur begin 2005 besluiten de relatie met het onderzoeksbureau dat de bereiksonderzoeken uitvoert na de periode van het huidige contract (eind 2005) niet te continueren. Dit besluit werd genomen omdat de aangeleverde data meerdere malen fouten bevatten.

HOI

Betrouwbare, onderling vergelijkbare en overzichtelijke oplagecijfers zijn van groot belang voor tijdschriftuitgevers. HOI publiceert deze gegevens en andere verspreidingsdata van in Nederland verschijnende media. In 2004 sprak de HOI-adviescommissie over de uniformering van dagblad- en tijdschriftdefinities en de onduidelijkheden in de

bestaande definities, die leiden tot uiteenlopende interpretaties. Eind 2004 ging het HOI-bestuur akkoord met definitieaanpassingen van tijdschriften, die geen trendbreuk veroorzaken in de rapportage. De definitieve afronding van de harmonisatie van de definities wordt in 2005 verwacht. Het HOI-bestuur stelde tevens een projectgroep samen, die advies moet opstellen inzake het rapporteren van de oplagecijfers per nummer. Voor de introductie hiervan in 2005 werd een stappenplan opgesteld. Vanaf het tweede kwartaal 2005 zal HOI ook gecertificeerde cijfers van e-papers (digitale uitgaven van een gedrukt tijdschrift of dagblad) registreren en publiceren. Vanaf het tweede kwartaal 2004 werden alle publicaties van nieuwe HOI-cijfers begeleid door een persbericht van de GPT. Hierin worden de trends en ontwikkelingen in de oplages van publiekstijschriften bekendgemaakt.

KWALITEITSCONVENANT ADVERTENTIEBRANCHE

Naar de mening van uitgevers van publiekstijschriften, dagbladen en vaktijdschriften vallen bepaalde gebruiken in de advertentiebranche buiten het maatschappelijk normenkader en leiden zij tot ongewenste problemen. Gebrek aan transparantie en verschijnselen als 'surcommission' (onderhandse geldstromen tussen exploitant en mediabureau, waar de adverterende opdrachtgever vaak geen weet van heeft) zijn daarvoorbeelden van. De GPT nam in 2004, samen met Cebuco en de Groep UVW, het initiatief om via een kwaliteitsconvenant tot een oplossing te komen. De Bond van Adverteerders zal worden gevraagd dit initiatief actief te steunen.

BCB-PLATFORM

De leden van het Bestuurscommissie Commercieel Beleid (BCB)-Platform, het adviesorgaan op commercieel gebied van het GPT-bestuur, kwamen in 2004 vier maal bijeen. Op informele wijze werd gesproken over zaken die van belang zijn voor het adverteren in tijdschriften. De leden van het BCB-Platform vormen de voorjury voor de Mercur Tijdschriftcampagne van het Jaar.

Educatie

Opleiding is van evident belang voor de ontwikkeling van het publiekstijschriftenvak. De GPT continueerde in 2004 de activiteiten voor het onderwijs, de externe opleidingen en de medewerkers van de ledenbedrijven.

TIJDSCHRIFTEN IN DE KLAS

In 1998 lanceerde de GPT een project voor scholieren waarin zij kennis konden maken met de verschillende aspecten van tijdschriften. Vele duizenden leerlingen werkten in de afgelopen jaren met de kopieer- en werkboeken van 'Tijdschriften in de Klas' en de bijbehorende gratis tijdschriftpakketten. Als gevolg van de verschuiving van de kernactiviteiten van de GPT besloot de groep 'Tijdschriften in de Klas' per 1 januari 2005 te beëindigen, maar kijkt tevreden terug op een gewaardeerd en succesvol educatief project.

THE SOUL FACTOR OF MAGAZINES

De GPT wilde in 2004, als vervolg op de succesvolle activiteiten in 2003, de op tijdschriften gerichte workshop The Soul Factor of Magazines organiseren voor professionele mediaplanners. Helaas moest het bestuur besluiten de workshop te annuleren. Ondanks de vele inspanningen en enthousiaste reacties bleek het mede door de economische omstandigheden niet mogelijk jonge mediaplanners vrij te maken voor het bijwonen van de workshop.

BLADEN IN DE BALIE

Makers van publiekstijschriften kwamen in 2004 bijeen tijdens de drie middagbijeenkomsten Bladen in de Balie. Op informele wijze werden ervaringen uitgewisseld. In april werd gediscussieerd over de reactie van tijdschrift-uitgevers op de groei van de ouderenmarkt. 'Hoe ver gaan we in de losse verkoop met premiums bij onze tijdschriften?' was het centrale thema tijdens de bijeenkomst in september. Speciaal ter gelegenheid van de Nationale Uitgeefdag in Rotterdam werd in november de bijeenkomst 'publiceren over de grenzen' georganiseerd.

Hallo

Ook dit jaar verzorgde de GPT voor de studenten van Hallo, de academie voor toegepaste creativiteit, de workshop Conceptontwikkeling tijdschriften. De studenten bezochten een drukkerij en kregen gedurende een week presentaties van makers van publiekstijdschriften. Tevens kregen de studenten de opdracht een concept voor een nieuw tijdschrift voor de Nederlandse markt te bedenken. Een zevental ideeën werd aan het eind van de week aan een jury van deskundigen gepresenteerd.

SPREKERSAANBOD

De GPT beschikt over zijn eigen sprekersaanbod. Via de uitgave 'Over tijdschriften gesproken' bieden 26 prominente bladenmakers zich aan om (gratis) hun vakexpertise te delen met studenten in het HBO en op de universiteiten. In 2004 werden 16 optredens verzorgd voor in totaal ruim 850 studenten.

CANNES LIONS

In samenwerking met Sanoma Uitgevers en Cebuco organiseerde de GPT Café du Print in Cannes, tijdens het internationale reclamefestival. Café du Print stond in het kader van het Europees Kampioenschap voetbal geheel in het teken van Nederland-België: 'Waarom zijn de Belgen vaak victorieuzer in printreclame dan de Hollanders?' Daarnaast was er een discussie over nieuwe internationale trends op het gebied van print. Voor de achtste maal participeerde de GPT in de organisatie van 'Cannes Lions' in Amsterdam. Doel van dit evenement is om mensen uit het reclamevak, die niet bij het festival in Cannes zijn geweest, een kans te bieden het winnende werk te bekijken. In het Tropeninstituut was een tentoonstelling opgesteld met de internationale Press & Poster winnaars.

Verenigingszaken

BESTUURS- EN LEDENVERGADERINGEN

Het bestuur van de groep vergaderde in het verslagjaar vier maal, waarbij de heroriëntatie van activiteiten op het gebied van de advertentiemarkt centraal stond. Er was één ledenvergadering in december. Eind 2004 werd Quote Media BV verwelkomd als nieuw lid van de groep. Begin

2005 zal het GPT-bestuur worden uitgebreid met afgevaardigden namens Quote Media en Veronica Uitgeverij.

COMMISSIES/WERKGROEPEN

De GPT kent een tiental commissies en werkgroepen: de commissies Transparantiesysteem, Positionering, Research, Onderwijsfonds Publiekstijdschriften, Begeleiding Bedrijfstakingquête, de stuurgroep Bedrijfstakingquête, en de werkgroepen Omroepbladen, Tijdschriftengala, Educatie/Communicatie en BCB-Platform. De commissies/werkgroepen worden veelal voorgezeten door een lid van het GPT-bestuur en leggen rechtstreeks verantwoording af aan het GPT-bestuur.

INFORMATIEVOORZIENING

De website van de Groep Publiekstijdschriften (tijdschriften.nl) bleef in 2004 een speerpunt in de communicatieactiviteiten. Het is een belangrijk middel om vooral de primaire doelgroep, de leden van de Groep Publiekstijdschriften, te informeren over de ontwikkelingen in de branche. Bovendien bevat de website alle informatie over de groepsactiviteiten, reglementering, actueel cijfermateriaal, onderzoeken, informatie over het aanleveren van advertentiemateriaal en vele doorverwijzingen naar relevante nationale en internationale websites.

BEDRIJFSTAKENQUÊTE NEDERLANDSE PUBLIEKSTIJDSCRIFTEN

Het bestuur van de groep nam in het verslagjaar het initiatief om een bedrijfstakingquête voor Nederlandse publiekstijdschriften te laten uitvoeren. Het bestuur wil hiermee voldoen aan de wensen van de leden en inzicht verschaffen in opbrengsten, kosten, resultaten en enkele belangrijke prestatie-indicatoren van producten van de GPT-leden. Zo wordt de transparantie van de publiekstijdschriftenbranche vergroot. Naar verwachting worden de resultaten van de enquête in mei 2005 aan de deelnemers gepresenteerd.

SPONSORING

In 2004 sponsorde de GPT het congres van de Media Werkgroep. Tevens werd een financiële bijdrage geleverd

aan de eenmalige uitgave 'Van Zeep tot Soap', een tijdschrift dat verscheen ter gelegenheid van de gelijknamige tentoonstelling over continuïteit en verandering in geïllustreerde vrouwentijdschriften. De tentoonstelling had plaats van 22 april tot 26 september 2004 in het Persmuseum te Amsterdam.

TijdschriftenGALA

De organisatie van de zevende editie van Het Tijdschriften-Gala stond in 2004 in het teken van het aanscherpen van reglementen en jurering. Duidelijkheid en kwaliteit vormden daarbij het uitgangspunt. Gekozen werd voor een nieuwe constructie, met een samenwerking met één organisatiebureau. Mede dankzij de sponsors kon op donderdagavond 9 december 2004 een zeer aantrekkelijk programma met feestavond worden geboden aan de ruim 800 aanwezigen in het Event Centre te Aalsmeer. De uitreiking van acht Mercurs, dé jaarlijkse prijzen voor de Nederlandse publiekstijdschriften en hun makers, stond centraal. De vijftien juryleden, onder voorzitterschap van NUV-voorzitter Hermans, kenden de Mercurs toe aan:

- LINDA – Tijdschrift van het Jaar
- Quest – Lancering van het Jaar
- José Rozenbroek (Elle) – Hoofdredacteur van het Jaar
- Fancy – Merkextensie van het Jaar
- Matthias Boswinkel – Uitgever van het Jaar
- Durk Hattink (Quote) – Artdirection van het Jaar
- Frisk – Tijdschriftcampagne van het Jaar

Voor de vijfde maal ging de jury over tot de uitreiking van de Mercur d'Or. De jury besloot deze oeuverprijs toe te kennen aan Rozemarijn de Witte, hoofdredacteur van LINDA.

Ter gelegenheid van de uitreiking van de Mercurs verscheen een speciale uitgave met het volledige juryrapport. Een speciale website, elf advertenties in de mediavakpers, drie persberichten en zeven digitale nieuwsbrieven (naar ruim 1.200 geïnteresseerden) begeleidden de communicatie rondom het evenement. Marketing Tribune en Intomart GfK onderzochten naar aanleiding van het gala en in samenwerking met de GPT de waardering van publiekstijdschriften onder adverteerders en mediaplanners. De resultaten van het onderzoek waren tijdens het gala beschikbaar in een speciale uitgave van Marketing Tribune.

Groep Uitgevers voor Vak en Wetenschap

Algemeen

De Groep UVW behartigt de belangen van uitgevers van vakinformatie, bestemd voor het hoger beroeps- en universitair onderwijs, de wetenschap en de uitoefening van beroep en bedrijf. De leden beperken zich niet tot papieren en elektronische producten. Ook via seminars, congressen, vakbeurzen, studiereizen en adviesdiensten voorzien zij klanten van informatie. De groep verwelkomde in het verslagjaar Aromedia Publishing bv en Harcourt Assessment bv (een dochter van Reed Elsevier Nederland BV) als nieuwe ledenbedrijven.

Markontwikkelingen

2004 was een roerig jaar voor de leden van de groep. De matige economische ontwikkeling was van invloed op de

advertentie- en lezersmarkten van de vaktijdschriften. Achterblijvende omzetten dwongen enkele leden tot herbezinning op de kernactiviteiten en tot kostenreducties, soms met onvermijdelijk ingrijpen in het personeelsbestand. Hoewel de top-100 Vakbladen meer omzet realiseerde ten opzichte van 2003 (mede dankzij een verhoging van de abonnementsprijzen met 5 %), daalde de betaalde oplage van vaktijdschriften (63 % van de totaal verspreide oplage) met 2,3 % ten opzichte van 2003 (bron: HOI Kerncijfers derde kwartaal 2003/2004). Het gemiddelde advertentievolume groeide licht en alles wijst op een voorzichtig herstel van de advertentiemarkt in 2005, zowel van personele als van de productadvertenties. De wetenschappelijke tijdschriften ondervonden hinder van slinkende bibliotheekbudgetten, waardoor het aantal

abonnementen onder druk stond. Uitgevers van studieboeken voor het hoger onderwijs moesten zich aanpassen aan nieuwe vormen van (steeds vaker Engelstalig) project-onderwijs, de bachelor/master-structuur, e-learning en de komst van de Wet op de Vaste Boekenprijs. Vrijwel alle UVW-leden namen deel aan de markttransitie van print- en offline- naar online-producten. De verwachting is dat hier in 2005 nieuwe kansen liggen.

Beleidssterreinen

De Groep UVW werkt op diverse beleidssterreinen intensief samen met de vaksecretariaten van het NUV. UVW-leden waren ook in het verslagjaar actief betrokken bij de werkzaamheden van de vaksecretariaten en participeerden nadrukkelijk in diverse NUV-commissies. Belangrijke thema's voor de leden van de groep waren de aanpassing van de Auteurswet, de totstandkoming van de CAO's BTU en Vaktijdschriftjournalisten, de mededingingsproblematiek en de verwikkelingen rondom het periodiekentarief. De auteursrechtelijke bescherming van producten is in tijden van toenemende digitalisering en cross-media-ontwikkelingen, een blijvend belangrijk onderwerp. UVW-leden leverden een belangrijke bijdrage aan de totstandkoming van de repressiegeregelingen met het bedrijfsleven. Met de overheid en universiteiten vond overleg plaats over bijvoorbeeld het auteurscontractenrecht en de positie van wetenschappelijke bibliotheken. Daarnaast werden de ontwikkelingen op het gebied van nationale en Europese regelgeving gevolgd. In oktober 2004 werd in opdracht van de groep door het Vaksecretariaat Economische en Juridische Zaken een set algemene, specifiek op UVW-leden gerichte leveringsvoorwaarden gepresenteerd.

Groepsspecifieke belangenbehartiging

De Wet op de Vaste Boekenprijs trad op 1 januari 2005 in werking. Ter voorbereiding werd in 2004 uitgebreid overleg gevoerd met de GAU en GEU en andere organisaties in het boekenvak. Centraal stonden daarbij de nieuwe wet, de bijbehorende AMVB en de toekomstige invulling van de distributieketen. In december werd een nieuwe collectieve depotovereenkomst gesloten met het

Centraal Boekhuis en de andere partijen in het boekenvak. HOI verzorgt de gekwalificeerde en gecontroleerde oplageregistratie, een uiterst belangrijk kwaliteitskeurmerk. UVW-leden die vaktijdschriften uitgeven, produceerden in 2004 bijna 850 titels, waarvan circa 50% advertentie-dragend is. Met HOI voerde de groep overleg om de kwaliteit van de registratie van de titels van de leden-bedrijven verder te verbeteren. De groep besteedde in 2004 veel aandacht aan het onderbrengen van tijdschriften/e-papers bij HOI.

De vervaardiging van Nederlandse Standaard Tarief Documentatie (NSTD)-tariefkaarten voor adverteerders en hun bureaus bleef voor UVW-leden van essentieel belang.

Bijeenkomsten

De Groep UVW voorziet de leden van informatie en kennis en stimuleert het uitwisselen van ervaringen. Daartoe organiseerde de groep in 2004 diverse (thema)bijeenkomsten, werklunches en Round Tables:

LOF-PRIJS VOOR VAKINFORMATIE 2004

Traditioneel luidt de Groep UVW het nieuwe uitgeefjaar in met de Nieuwjaarsbijeenkomst en de uitreiking van de LOF-prijs voor vakinformatie, dé kwaliteitsprijs voor vak- en professionele informatie. Zo ook in 2004. Bestuursvoorzitter drs. A. Heemskerk opende de bijeenkomst met zijn nieuwjaarstoespraak. 200 aanwezige leden en externe relaties luisterden vervolgens naar de journalist Hugo Camps, die zijn visie gaf op het thema Het woord is heilig. Daarna volgde, in samenwerking met de Stichting Lucas-Ooms Fonds (LOF), de uitreiking van de LOF-prijs voor vakinformatie 2004. De jury kende de prijs toe aan Bizz (Reed Business Information). De prijs bestond uit een cheque ter waarde van 10.000 euro en een oorkonde.

De voorzitter van de Stichting Lucas Ooms Fonds, de heer drs. J. Brentjens, reikte de prijs uit. De genomineerden waren AM AssurantieMagazine (Kluwer), Automotive (RAI Langfords), Bizz (Reed Business Information), Intermediair (VNU Business Publications) en Recht.nl (Recht.net). De jury bestond uit de heren P. Garstenveld (uitgever Food&Retail Reed Business Information), C. van Kempen (bedrijfsadviseur), K. Staal (grafisch ontwerper bno Staal &

Duiker Mediadesign), drs. P. Vuijsje (hoofdredacteur Arts & Auto, zelfstandig mediaconsultant en publicist), drs. L. de Wolff (directeur Leon de Wolff Media-management), voorzitter van de jury, en mevrouw mr. C. Zuidema (directeur-uitgever Kluwer).

LEDENVERGADERING

Op 10 juni 2004 vond de algemene ledenvergadering plaats. Diverse onderwerpen kwamen aan bod, zoals de vereiste accountantsverklaring voor de verplichte deelneming van leden aan HOI en voor het vervaardigen van NSTD-kaarten (Bindend Besluit nr. 2), de aanpassing van het stemrecht in de groep en de start van de aanmelding van de LOF-prijs 2005. Verder werd het vertrek (per 1 januari 2005) van bestuurslid D. Boer aangekondigd. De heer Boer volgt de heer L. Dijkema op in het Algemeen Bestuur van het NUV. Tijdens de bijeenkomst werd eveneens het vertrek (per 1 december 2004) van de secretaris van groep, de heer R. Vrij, aangekondigd, net als de komst van zijn opvolgster, mevrouw N. van Dalen. Na afloop van de ledenvergadering vond de thema-bijeenkomst Effectieve e-mail marketing plaats. Diverse kansen, mogelijkheden en toepassingen van e-mail marketing werden vanuit de uitgeefpraktijk behandeld. Ook het juridische kader van e-mail marketing kwam uitgebreid aan bod.

ROUND TABLES

De Groep UVW organiseert jaarlijks meerdere themagerichte Round Table-bijeenkomsten. De onderwerpkeuze sluit aan bij de pluriformiteit van de leden. In het verslagjaar vonden drie van deze bijeenkomsten plaats. De Round Table-bijeenkomst Betalen via internet van 11 maart 2004 stond in het teken van praktijkervaringen van leden met het betalen via internet. Onder voorzitterschap van UVW-bestuurslid H. Verwoert werden de ontwikkelingen en het aanbod van betalingssystemen in kaart gebracht en werd ingegaan op de veiligheidsaspecten. Ook de kosten, opbrengsten, BTW-problematiek en beveiliging van klantgegevens kwamen aan bod. De bijeenkomst Advertentiemarkt op 26 mei 2004 stelde de deelname aan HOI en het vervaardigen van NSTD-kaarten centraal. Secretaris Vrij was voorzitter. Aan de

hand van praktische checklists en een diavoorstelling werden verschillende procedures voor de leden inzichtelijk gemaakt. HuigPrinting BV demonstreerde een zelf ontwikkelde applicatie om NSTD-kaarten via internet van content te voorzien, waarbij de opmaak automatisch kan plaatsvinden.

Op 11 november tenslotte was er voor de boekenuitgevers de bijeenkomst 'De Wet op de Vaste boekenprijs per 1 januari 2005 en dan...?', onder leiding van UVW-bestuurslid D. Boer. Deze Round Table voorzag in een grote informatiebehoefte. Mr. H. Bousie van Bousie Advocaten, gaf op geheel eigen wijze uitleg over de definities en interpretaties van de wet. De heer N. Moen van Kluwer behandelde de effecten van de wet op de bedrijfsprocessen van uitgeverijen en gaf praktische tips ter voorbereiding op de inwerkingtreding van de wet.

AFSCHEIDSBIJENKOMST SECRETARIS R. M. VRIJ

Op 30 november namen meer dan 200 vakgenoten en relaties afscheid van Robbert Vrij. Hij was 28 jaar secretaris bij respectievelijk de Koninklijke Nederlandse Uitgeversbond (KNUB), het NUV en de Groep UVW. Onder leiding van bestuursvoorzitter drs. A. Heemskerk ontrolde zich een rijk programma. C. van Kempen sprak over de toekomst van het vak. Onder aansturing van drs. L. de Wolff reageerde een panel dat bestond uit H. van Campenhout (CEO Reed Business Information), E. Hoekstra (directeur VNU Business Publications), P. Morley (algemeen directeur Kluwer) en H. Pabbruwe (directeur Koninklijke Brill). Daarna ondervroeg oud-bestuursvoorzitter G. Noorman de heren H. Bruggink (directeur Nijenrode), drs. A. Nuis (voorzitter van de KVB) en prof. mr. F. Verkade (lid Hoge Raad en voorzitter van de Adviescommissie Auteursrecht van het ministerie van Justitie) over de toekomst van de brancheorganisatie. Vervolgens riep de heer A. Fockema Andreae, voormalig directeur van het NUV, de zaal op moedig voorwaarts te gaan in het 'Vrijloze' tijdperk. NUV-directeur J. Bommer onderscheidde de vertrekkende secretaris met de NUV-legpenning. Als klap op de vuurpijl benoemde de burgemeester van Hilversum R. Vrij tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau voor zijn verdiensten voor de stichting De Gouden Ganzenveer. Speciaal ter gelegenheid van het

afscheid verscheen 'Vrijblad', een eenmalige editie van Vakblad, het huisorgaan van de Groep UVW.

Studiereis 'Innovatief uitgeven'

Na de studiereis in 2002 naar de Verenigde Staten organiseerde de Groep UVW in 2004, wederom in samenwerking met mevrouw B. Fischer-Campbell van Silicon Valley Europe, een studiereis voor leden naar Groot-Brittannië. 13 deelnemers bezochten innovatieve uitgeverijen als The Economist, Blackwell, PPA, Oxford University Press, Ingenta, Kogan Page en Cavendish. Ook werden de deelnemers ontvangen door spraakmakende culturele instellingen en de Engelse Publishers Association. De studiereis werd door alle deelnemers als inspirerend en vooral ook als zeer praktisch ervaren.

Export Council

In 1979 werd binnen de KNUB de Export Council opgericht. De leden namen gezamenlijk deel aan internationale boekenbeurzen en tentoonstellingen om hun wetenschappelijke Engelstalige publicaties op het

gebied van 'scientific, technical and medical' (STM), 'humanities' and 'social sciences' onder de aandacht te brengen in moeilijke markten. In de ledenvergadering van 6 mei 2004 werd besloten de Export Council op te heffen. Na ruim 25 jaar bleek de basis voor gemeenschappelijke activiteiten onder de veranderde marktomstandigheden en door het wegvallen van overheidssubsidie te smal geworden.

Communicatie

Vakblad is het officiële orgaan van de groep. De uitgave brengt leden en niet-leden op professionele wijze op de hoogte van relevante ontwikkelingen in de markt van vak- en wetenschappelijke informatie en van de activiteiten van de Groep UVW. Vakblad kende ook in 2004 een gedegen en interessante inhoud, met uiteenlopende onderwerpen. Met een jubileumnummer in mei werd het tienjarige bestaan van Vakblad gevierd.

Tot slot verscheen in de zomer weer de jaarlijkse UVW-informatiebrochure met alle need-to-know informatie voor leden, zoals bindende besluiten, statuten et cetera.

Internationaal

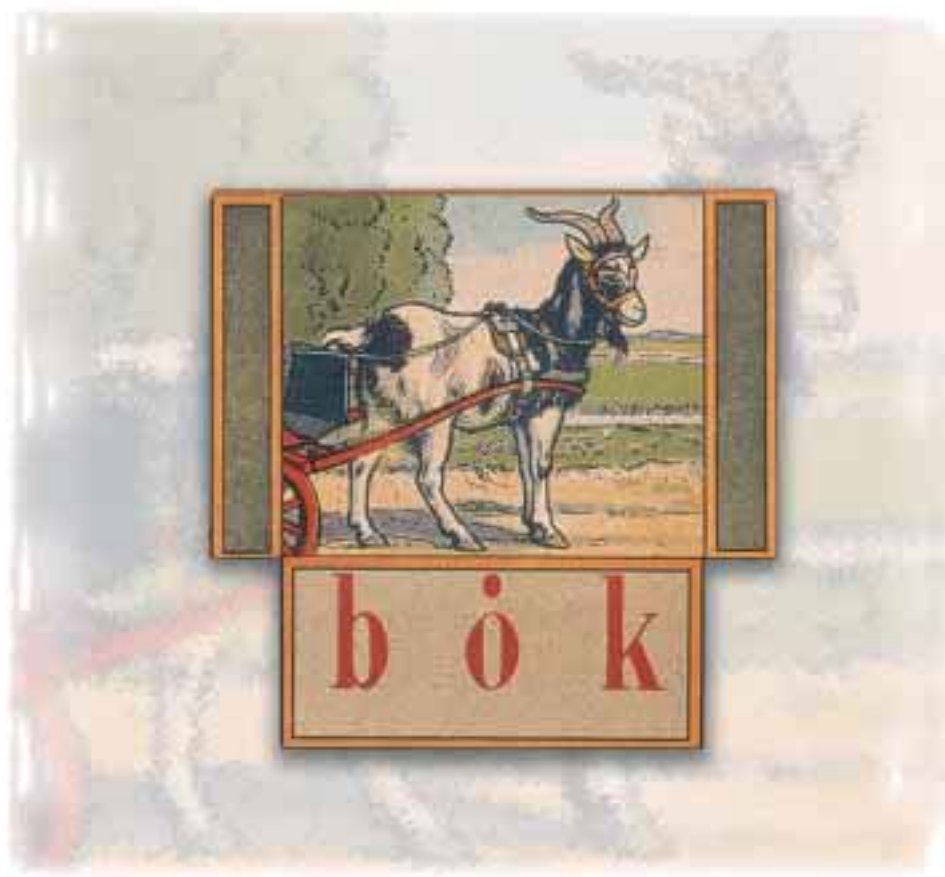
Algemeen

Brancheorganisaties zijn doorgaans nationaal georiënteerd. De ontwikkelingen in de afgelopen jaren laten echter een internationalisering zien. Dit geldt ook voor het NUV. Het beleid waar het NUV invloed op wil uitoefenen, wordt niet alleen in Nederland gemaakt, maar ook in Brussel en elders in de wereld. Daarnaast geldt dat de achterban internationaal van aard is geworden en ook het werkgebied van het NUV niet is beperkt tot de vaderlandse grenzen. Samenwerking met de Europese en mondiale organisaties van boeken-, tijdschriften- en dagbladuitgevers is dan ook van groot belang en helpt het NUV om de belangen van uitgevers ook internationaal goed te kunnen positioneren. De uitbreiding van de Europese Unie met tien nieuwe lidstaten per 1 mei 2004 heeft geleid tot uitbreiding van de ledenbestanden van de Europese uitgeversorganisaties. Het NUV leverde een actieve bijdrage aan de Europese lobby tijdens het Nederlands voorzitterschap van de Europese Unie in de tweede helft van 2004. Naast de zusterorganisaties van het NUV is de European Publishers Council (EPC) actief in Brussel. Deze lobbygroep bestaat

uit verschillende Europese mediaconcerns. De onderwerpen die in een breder internationaal kader aan de orde kwamen, werden in 2004 gevolgd door mondiale uitgeversorganisaties, zoals de International Publishers' Association (IPA), de International Federation of the Periodical Press (FIPP) en de World Association of Newspapers (WAN).

Europese samenwerking

Een drietal organisaties behartigt de specifieke belangen van uitgevers op Europees niveau. Het NUV werkt intensief samen met deze organisaties. De ENPA verenigt de nationale organisaties van dagbladuitgevers en maakt zich sterk voor de persvrijheid. In mei 2004 hield de ENPA haar algemene vergadering in Amsterdam. De FAEP vertegenwoordigt de belangen van de nationale organisaties van tijdschriftenuitgevers en promoot het tijdschriftproduct. In 2004 werd besloten tot uitbreiding van de FAEP-staf per 1 januari 2005 ter versterking van de Europese lobby. De FEP vertegenwoordigt op Europees niveau de nationale verenigingen van de uitgevers van

boeken en 'learned information'. In het verlengde van het Nederlandse voorzitterschap van de EU ontving het NUV in november 2004, samen met de Gemeente Amsterdam, circa zestig vertegenwoordigers van zusterorganisaties uit de 25 EU-lidstaten in Hotel The Grand. Nieuwe toetreders waren Estland en IJsland. De FEP-leden grepen de gelegenheid aan om stil te staan bij de jarenlange bijdrage aan de FEP van het NUV in de persoon van de heer R. Vrij, die afscheid nam.

EUAIN

Het European Accessible Information Network (EUAIN) is een door de Europese Commissie (EC) gefinancierd project. EUAIN brengt uitgevers en content providers samen met organisaties die gespecialiseerd zijn in de omwerking van lectuur en informatie in een toegankelijk formaat. Doel is een sterke verbetering van de toegankelijkheid van gepubliceerd materiaal voor mensen met een leeshandicap. Daartoe werken uitgevers, technologiebedrijven en wet- en regelgevers samen om de huidige begrenzingen weg te nemen. Veel voor leesgehandicapten toegankelijke content wordt omgewerkt door gespecialiseerde organisaties die werken op basis van charitas en/of subsidies. In de praktijk wordt slechts een klein deel (circa 5%) van het gepubliceerde materiaal omgewerkt. Een belangrijke oorzaak van het niet omwerken is een gebrek aan standaarden voor het opslaan en publiceren van content. Het project wil het gebruik van standaarden stimuleren en de schroom voor de digitale aanlevering van materiaal wegnemen. Het project wordt begeleid door een Expert User Group, waarin de belangrijkste vertegenwoordigers van de uitgevers- en content-managementindustrie zitting hebben. Mede naar aanleiding van de Regeling Blindenbibliotheken, die internationaal geldt als het voorbeeld van samenwerking tussen industrie, rechthebbenden en leesgehandicapten, heeft de FEP het NUV gevraagd zitting te nemen in de Expert User Group.

Europese wet- en regelgeving

Actuele ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving en de NUV-standpunten hierover worden bijgehouden op de website van het NUV. De uitbreiding

van de EU in 2004 heeft geleid tot een nieuw verkozen Europees Parlement en een nieuw benoemde EC. Mede hierdoor vonden in de tweede helft van 2004 niet veel nieuwe ontwikkelingen plaats op het gebied van wet- en regelgeving. Toch werden in 2004 enkele voor uitgevers relevante onderwerpen behandeld, die deels ook in 2005 op de Europese agenda zullen staan.

LAND-VAN-OORSPRONG-BEGINSEL

Volgens het land-van-oorsprong-beginsel is bij grensoverschrijdende geschillen of dienstverlening het recht van het land waarin de uitgever is gevestigd van toepassing. Dit principe biedt rechtszekerheid voor uitgevers die hun diensten over de grens aanbieden. Het NUV zette zich in 2004 samen met de Europese zusterorganisaties in voor toepassing van het land-van-oorsprong-beginsel in verschillende dossiers, zoals de Rome II-verordening (over het toepasselijke recht bij niet-contractuele verbintenissen, zoals smaad en laster), de Dienstenrichtlijn (het wegnemen van belemmeringen voor de interne markt) en de richtlijn Oneerlijke handelspraktijken (onder meer over oneerlijke reclamepraktijken).

CONSUMENTENBESCHERMING

De bescherming van consumenten is een belangrijk thema voor de EC. In 2004 werd een politiek akkoord bereikt over de richtlijn oneerlijke handelspraktijken. De richtlijn betreft commerciële praktijken voor en na de aanschaf van een product en laat bestaande advertentiepraktijken en zelfregulering grotendeels intact. De richtlijn voorziet in regels omtrent oneerlijke reclamepraktijken. Zo moeten uitgevers en adverteerders bij 'advertorials' duidelijk aangeven dat het reclame betreft. De toepassing van het land-van-oorsprong-beginsel is helaas geschrapt uit deze richtlijn. In 2004 stond ook de regulering van verkoopbevorderende activiteiten, zoals het organiseren van promotionele acties (bijvoorbeeld prijsvragen en bel-en-winspelletjes), op de agenda. Op dit vlak is geen akkoord bereikt.

INTELLECTUELE -EIGENDOMSRECHTEN

In 2004 is een mededeling van de EC verschenen over het collectief beheer van auteursrecht en naburige rechten.

De EC concludeert dat het zeer wenselijk is om een communautair kader te scheppen voor collectief rechten-beheer, in het bijzonder met betrekking tot het besturen van collectieve beheersorganisaties. Verder is in 2004 de richtlijn Handhaving van intellectuele eigendomsrechten aangenomen. Deze heeft de bestrijding van piraterij tot doel. Het Europese Hof van Justitie deed in 2004 enkele belangrijke uitspraken over het databankenrecht. De EC is begonnen met een onderzoek naar herziening van de verschillende richtlijnen op het gebied van auteursrecht (het 'acquis communautaire'). In 2005 zal de EC besluiten of wijzigingen, aanvullingen of verdere harmonisatie van het 'acquis communautaire' nodig zijn. Ook de bescherming van content met behulp van Digital Rights Management (DRM)-systemen blijft in 2005 actueel.

MEDIABELEID

In 2004 stond de herziening van de richtlijn TV zonder grenzen op de agenda. De vraag of het toepassingsgebied van deze richtlijn moet worden uitgebreid naar online-activiteiten, wat met zich mee zou brengen dat ook uitgevers onder deze richtlijn kunnen gaan vallen, zal in 2005 verder worden besproken. Andere Europese onderwerpen die actueel zullen blijven zijn staatssteun aan de publieke omroep, mediaconcentratie, de invoering van een recht op weerwoord in de (online)media en het recht op korte reportages bij grote evenementen.

FINANCIËLE MARKT

Eind 2004 heeft de minister van Financiën het Nederlandse wetsvoorstel ter implementatie van de richtlijn Marktmisbruik aan de Tweede Kamer voorgelegd. De richtlijn verbiedt verschillende vormen van markt-manipulatie, waaronder het verspreiden van financiële informatie (met name over effecten) waarvan de verspreider van die informatie wist of had moeten weten dat die informatie onjuist of misleidend was. Het verbod is niet van toepassing op journalisten die in hun normale

beroepshoedanigheid handelen, tenzij zij rechtstreeks of indirect voordeel of winst behalen uit de verspreiding van deze informatie. Of sprake is van 'handelen in hun normale beroepshoedanigheid' zal worden beoordeeld aan de hand van de zelfregulering die in het journalistieke vak geldt. De NDP en de NVJ zijn in 2004 betrokken geweest bij de totstandkoming van het Nederlandse wetsvoorstel. In 2004 werd een akkoord bereikt over de Transparantie-richtlijn. Deze richtlijn is van toepassing op beursgenoteerde ondernemingen en bepaalt onder meer dat aan de plicht tot het publiceren van bepaalde financiële informatie ook uitvoering moet kunnen worden gegeven via andere middelen dan dagbladen, bijvoorbeeld via internet. In Overweging 6a van de richtlijn wordt echter verzekerd dat lidstaten niet zullen worden verhinderd om in hun bestaande nationale wetgeving verplicht te stellen dat een uitgevende instelling ter aanvulling haar informatie geheel of gedeeltelijk publiceert in dagbladen.

ECOLABEL

Het Europees Ecolabel is een Europees keurmerk voor non-foodproducten en -diensten die minder milieu-belastend zijn. Producten en diensten met het Europees Ecolabel zijn te herkennen aan een logo dat een bloem symboliseert. Het betreft een vrijwillig systeem, waarvoor milieu- en prestatiecriteria zijn ontwikkeld om producten te beoordelen. Een product moet verplicht voldoen aan die criteria om het 'ecolabel' te krijgen. De milieucriteria houden rekening met alle aspecten van de levenscyclus van een product, vanaf de productie en het gebruik tot en met de uiteindelijke verwijdering. Onafhankelijke instanties zorgen voor controles. Sinds 2002 bestaan ook criteria voor een ecolabel voor kopieerpapier en grafisch papier. In 2004 werd op Europees niveau gesproken over aanpassing en vorming van criteria voor uitgeefproducten. Het NUV leverde via de Europese zusterorganisaties een bijdrage aan de discussie.

Essay: Nederlands forever?

Het gaat goed met het Nederlands. Dat is op zich niet een wereldschokkende constatering. Daarvoor is het te gemakkelijk om dit statement met objectieve gegevens te ondersteunen. Het Nederlands is de moedertaal van meer dan 22 miljoen mensen in drie landen. Daarmee behoort het Nederlands tot de grootste talen ter wereld. Er zijn nauwelijks Nederlandssprekenden die besluiten om die taal niet aan hun kinderen door te geven, terwijl er wel grote groepen anderstaligen zijn die hun kinderen in het Nederlands opvoeden. Het Nederlands wordt in alle mogelijke situaties voor alle mogelijke doeleinden gebruikt. Er wordt ontzettend veel in het Nederlands geschreven, in en uit het Nederlands vertaald. Het Nederlands heeft een stevige plek in de nieuwe media en in de moderne technologie verworven.

Je zou denken dat feiten zoals de genoemde toch voldoende zouden moeten zijn om zelfs de grootste culturele doemdenker gerust te stellen. Niet dus. Als het Nederlands al aan bod komt in het maatschappelijke ideeënverkeer, dan is het meestal omdat iemand zich er zorgen over maakt. Het Nederlands wordt blijkbaar in zijn voortbestaan bedreigd.

Met stip op nummer één in de lijst van vijanden van de Nederlandse taal staat het Engels. Het Engels verdringt het Nederlands uit het onderwijs, uit de wetenschap, uit het bedrijfsleven, en binnenkort wellicht ook uit onderdelen van het dagelijkse leven. Het degradeert het Nederlands binnenkort tot een huis-tuin-en-keuken-taal. Daarenboven infiltreert het Engels het Nederlands ook: wat overblijft is niet langer Nederlands, maar een soort van Nengels of Nengelands.

Andere boosdoeners zijn de Nederlandse taalgebruikers zelf, met voorop de jongeren. Zij respecteren niet langer de normen van het Nederlands en maken er een potje van: in sms- en e-mailtaal schrijven en spellen jongeren niet gehinderd door enige regels, in de steden spreken zij een soort mengtaal van Nederlands en talen van allochtone groepen, het zogenoemde Murks, en een grote groep randstedelingen heeft het Nederlands verpolderd.

Als er weer een opstoot komt van bezorgdheid, leggen taalkundigen meestal uit dat het allemaal niet zo erg is, dat er sprake is van een natuurlijke evolutie in een taal en dat

nu net die evolutie het Nederlands levendig en levend houdt. Veel indruk maakt deze taalkundige les meestal niet. In een enkel geval is de doemdenker niet opgewassen tegen het academische geweld, en doet hij er verder het zwijgen toe. Voor dat moment, want het 'Maar toch ...' is nooit ver weg. Naar mijn mening is dat het meest intrigerende in de hele discussie over het wel en wee van het Nederlands: positieve gedachten lijken geen wortel te schieten, terwijl het doemdenken niet valt uit te roeien. Waarom hebben zoveel mensen zo'n grote behoefte om zich zorgen te maken over hun taal? Het verschijnsel is ruimer dan alleen maar het Nederlands. De Fransen zien hun taal al jaren ten onder gaan, en ook de Duitsers en Italianen, de Spanjaarden en de Zweden maken zich zorgen. Zelfs over het Engels worden op geregelde tijdstippen doemverhalen gepubliceerd. Engelsen hebben het nare gevoel dat zij de greep op het Engels verliezen en dat al die vreemde-taalsprekers van het Engels op termijn de positie van de taal wel moeten ondergraven. Uit de voorbeelden die ik heb gegeven, valt alvast af te leiden dat variatie een sleutelrol speelt bij het tot stand komen van dat ongemakkelijke gevoel als het om taal gaat. De taalgebruiker heeft blijkbaar een vaststaand beeld van hoe een taal gebruikt dient te worden, en elke afwijking van dat beeld wordt als een probleem ervaren. Allochtonen die hun eigen taal blijven gebruiken vormen een probleem, Engelse woorden in het Nederlands zijn een probleem, andere manieren om te spellen in sms-jes worden als problematisch ervaren, dialectgebruik kan een probleem vormen. Al snel wordt het probleem bij de variërende taalgebruiker gelegd: die wil geen Nederlands spreken, is te slordig of te lui om correct te schrijven. Diversiteit wordt blijkbaar aanvoeld als een uiting van non-conformisme, als het niet willen erkennen en herkennen van de normen en waarden die we met zijn allen delen. Interessant is dat het vaststaande beeld van taal geenszins samen hoeft te vallen met de manier waarop de persoon in kwestie zelf de taal gebruikt. Ook wie fulmineert tegen de Engelse woorden in het Nederlands faxt, chat, e-mailt en surft op het internet. De pleitbezorger van correcte spelling past op den duur de spelling aan als hij vaak sms-t. Mijn moeder vertelde me ooit hoe een (Franstalige) barones in de jaren twintig van de vorige eeuw in een Vlaams dorp

aan ieder die het horen wilde verkondigde, dat zij 'het niet kon tolereren dat ze [de dorpelingen] Vlaams met Frans melangeren'.

Ook een drang naar grotere uniformiteit kan echter als een probleem ervaren worden. Wanneer het College van Bestuur van een universiteit besluit dat de uniformiteit in het Europese onderwijslandschap vereist dat alle colleges in de toekomst in het Engels worden gegeven, kan het een golf van protest verwachten. In dat geval wordt het belang van variatie juist weer beklemtoond. Waar diversiteit in het eerste geval als een probleem wordt gezien, is het nu de culturele rijkdom die moet worden verdedigd.

Het lijkt erop dat er in de maatschappij een duidelijk niveau aangegeven kan worden waarop diversiteit als probleem ophoudt en diversiteit als culturele rijkdom begint. In vele gevallen is dat niveau de natiestaat. Een land hoort naast een vlag, een volkslied en een nationaal voetbalteam ook een uniforme taal te hebben. Wie zijn taal te sterk op eigen wijze wil gebruiken, is als een speler in het nationale team die toch de clubbelangen laat primeren. En wie die nationale taal op wil geven in het streven naar uniformiteit op een ander niveau, ontkent daarmee de culturele band die hij met de andere gebruikers van die taal heeft. Taal gebruiken is echter meer dan een nationale vlag uithangen. Wie taal gebruikt fotografeert als het ware de werkelijkheid in woorden. En omdat de werkelijkheid steeds anders is, zal ook de foto ervan, de taal, steeds veranderen. Taal wordt dus als het ware steeds opnieuw gemaakt. Taal evolueert noodzakelijkerwijze mee met de veranderingen in de maatschappij. Aangezien niet iedereen in hetzelfde tempo aan dezelfde veranderingen participeert, ontstaat variatie. Wie minder met die veranderingen te maken krijgt, snapt niet waar die variatie goed voor is, en wordt ontevreden. Wie voorop loopt voelt zich soms

geremd door de 'oude' manieren van taal, en raakt ontevreden. En wie de veranderingen wel ondergaat, maar er niet gelukkig van wordt, zou willen dat alles bij het oude gebleven was. In de hedendaagse maatschappij zijn heel wat veranderingen aan de gang die een dergelijk effect kunnen sorteren. Internationalisering, globalisering, technologisering zijn de meest genoemde. Maar er is ook het vervagen van de grenzen tussen verschillende groepen, het informaliseren van heel wat domeinen en het formaliseren van weer andere. Dat deze veranderingen talige diversiteit creëren en nodig hebben, ligt voor de hand. Dat mensen zich daar soms ongemakkelijk bij voelen en op zoek gaan naar nieuwe uniformiteit al evenzeer. We hoeven ons dus geen zorgen te maken over de zorgenmakers. Ze dansen net als wij allemaal op het slappe koord tussen diversiteit en uniformiteit, tussen de maatschappij waar we vandaan komen en die waar we morgen in moeten leven.

*Prof. dr. K. Jaspaert
oud-algemeen secretaris van de Nederlandse
Taalunie**

** De heer Jaspaert doceert momenteel Sociolinguïstiek aan de Katholieke Universiteit Leuven*

Namenoverzicht

NUV 2004

Algemeen Bestuur van het Nederlands Uitgeversverbond

drs. L.M.L.H.A. Hermans (voorzitter)
S.A. Braad
Iz. Buwalda
mr. H.M.P. van Campenhout
drs. L. Dijkema
(met ingang van 13 december 2004 opgevolgd door D. Boer)
mr. R.N. Hazewinkel (vice-voorzitter)
(met ingang van 30 juni 2004 opgevolgd door P. Morley)
drs. J.C. Houwert

P.F.M. de Jong
B. Knapen (penningmeester)
D.M.P. Reichel
J.K.W. de Roos
drs. A.J. Swartjes
H. Wilbrink
W. de Wit
J. Bommer (directeur)
mw. R. Robbé-Harder (directiesecretaresse)

Bestuur Groep Algemene Uitgevers

dr. W.J. van Gils (voorzitter)
K. van Beusekom
R.C. Haans (penningmeester)
C.A. Herschdorfer
R.C.M. Hogenes

ing. R. van Ulzen
W.J. Wildeboer
mr. G. Brijder (secretaris)
dr. M.J. van Dalen (bestuursadviseur)

Bestuur Groep Educatieve Uitgeverijen

J.J.M. Eijkens (voorzitter)
Iz. Buwalda (penningmeester)
J.F.J.M. van Geenen (tot 27 mei 2004)
ir. J.G. van Loonen (vanaf 27 mei 2004)

G.J. Kroes (vanaf 27 mei 2004)
A.A. van 't Riet
drs. S. de Valk (vanaf 27 mei 2004)
H.H.M. van der Linden (secretaris)

Bestuur Groep Nederlandse Dagbladpers

drs. C.G.G. Spaan (voorzitter)
Ph. Alberdingk Thijm
mr. E.J.F. Busweiler
J.K.W. de Roos
drs. A.J. Swartjes (vice-voorzitter)

ir. B. Visser
ir. A.J. Zoomers (penningmeester)
mr. J.W.D. Gast (secretaris) (met ingang van
1 december 2004 opgevolgd door T. Nauta)

Bestuur Groep Publiekstijdschriften

A.G. Visser (voorzitter)
E.T. van den Brakel
R.L.N. Olierook (penningmeester)
drs. A. P. Rozenbroek
drs. H.D.C. Scheenstra

H.J. Schoo (met ingang van 11 juni 2004 opgevolgd
door C.A.A. van Nijnatten)
H. Wilbrink (vice-voorzitter)
mw. J.M.E. Schrier (secretaris)

Bestuur Groep Uitgevers voor Vak en Wetenschap

drs. A.M. Heemskerk (voorzitter)
D.C. Boer (penningmeester)
drs. L. Dijkema
F.G. Hoekstra
D.M.P. Reichel

drs. H. van der Rijst (vice-voorzitter)
M. Tanke
H. Verwoert
R.M. Vrij (secretaris) (met ingang van 1 december 2004
opgevolgd door mw. N. van Dalen)

Bestuurscommissie Sociaal Beleid

A.P. Rozenbroek (voorzitter)
R. van den Berg
J. Bommer
mw. F. van den Brink
mr. W.F. Bybau
J.B.J. van de Giessen
drs. J.H.M. Hemels
F.G. Hoekstra

mw. mr. M.C. Jenniskens
H.J. Schoo
drs. M.J.P.M. Spijkers
P.A. Stadhouders
A.A.M. Verrest
R.W. Schets MBA (secretaris)
mr. F.W. Obertop (secretaris)

Bestuurscommissie Auteursrecht

mr. C.G.A. van Wijk (voorzitter)
J. Bommer
mr. J.P. Jansen
mw. mr. H.M.A. van Meurs-Bergsma
drs. H. van der Rijst

mr. E.C.W. Timmermans
R.K. Veen
mw. mr. F. Vening
mw. mr. drs. A. I. Walt Meijer-Van den Bremen
mr. M.J. Frequin (secretaris)

Bestuurscommissie Distributie

H. Wilbrink (voorzitter)
J.F. Daals
J.C. Flick
C.A.A. van Nijnatten
R.L.N. Olieroock

D.M.P. Reichel
H.D.C. Scheenstra
H. Verwoert
drs. R.F. Rijntjes (secretaris) (met ingang van 1 augustus 2004 opgevolgd door mr. E.C.W. Timmermans)

Bureau van het Nederlands Uitgeversverbond

J. Bommer (directeur)
mw. R. Robbé-Harder (directiesecretaresse)

H. Stokebrand (hoofd financiële administratie)
mw. drs. C. van Dalen (adjunct-hoofd financiële administratie)

Communicatie NUV

J. Bommer

mr. E.C.W. Timmermans

Economische en Juridische Zaken NUV

mr. M.J. Frequin
drs. R.F. Rijntjes (tot 1 augustus 2004)

mr. E.C.W. Timmermans
mw. mr. F. Vening

Sociale Zaken NUV

R.W. Schets MBA

mr. F.W. Obertop

Redactie De Uitgever

mr. H.J.A. Grootveld

Cebuco

drs. H.A.A. Hameleers (directeur)

Stichting Raad van Orde en Toezicht voor het Advertentiewezen (ROTA)

drs. R.F. Rijntjes (directeur)

mr. E.C.W. Timmermans (secretaris Commissie Bureau-dispensaties Vaktijdschriften) (tot 1 augustus 2004)

Stichting Krant in de Klas (KiK)

mw. drs. T. Platteel (met ingang van 1 september 2004 opgevolgd door mw. drs. F. L. Schwarz)

drs. H.J. Westra Hoekzema

Afkortingen

AB	Algemeen Bestuur	MIM	Instituut voor Media- en Informatiemanagement
AMVB	Algemene Maatregel van Bestuur	NBb	Nederlandse Boekverkopersbond
ANP	Algemeen Nederlands Persbureau	NDP	Groep Nederlandse Dagbladpers
Arbo	Arbeidsomstandigheden	NOM	Nationaal Onderzoek Multimedia
BCB	Bestuurscommissie Commercieel Beleid	NS	Nederlandse Spoorwegen
BTB	Bedrijfstakbureau	NSTD	Nederlandse Standaard Tarief Documentatie
BTU	Boeken- en Tijdschriftuitgeverijbedrijf	NUV	Nederlands Uitgeversverbond
BTW	Belasting op de Toegevoegde Waarde	NVJ	Nederlandse Vereniging van Journalisten
BVE	Beroeps- en Volwassenen Educatie	OCenW	Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
CAO	Collectieve Arbeidsovereenkomst	ONUB	Overleg Nederlandstalige Uitgeverij en Boekhandel
CB	Centraal Boekhuis	PRN	Stichting Papier Recycling Nederland
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek	PRO	Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie
CLIP	Copyright Licentie- en Incassobureau PRO	PU en OP	Publieks- en Opinietijdschriften
CNV	Christelijk Nationaal Vakverbond	RMO	Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling
COP	Commissie Onderwijsfonds Publiekstijdschriften	ROB	Raad voor het Openbaar Bestuur
CPNB	Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek	ROTA	Raad van Orde en Toezicht voor het Advertentiewezen
DJ	Dagbladjournalisten	SCP	Sociaal en Cultureel Planbureau
DRM	Digital Rights Management	STM	scientific, technical and medical
EC	Europese Commissie	UWV	Groep Uitgevers voor Vak en Wetenschap
ENPA	European Newspaper Publishers' Association	VAK	Vaktijdschriftjournalisten
EPC	European Publishers Council	VOB	Vereniging van Openbare Bibliotheken
EUAIN	European Accessible Information Network	VvL	Vereniging van Letterkundigen
FAEP	European Federation of Magazine Publishers	VWS	Volksgezondheid, Welzijn en Sport
FEP	Federation of European Publishers	WAN	World Association of Newspapers
FIPP	International Federation of the Periodical Press	WAO	Wet Arbeidsongeschiktheid
FNV	Federatie Nederlandse Vakbeweging	WKU	Werkgroep Kinderboekenuitgevers
FSC	Forest Stewardship Council	WRR	Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid
GAU	Groep Algemene Uitgevers	WW	Werkloosheidswet
GBB	Gezamenlijk Bezorgbedrijf		
GEU	Groep Educatieve Uitgeverijen		
GPT	Groep Publiekstijdschriften		
HBO	Hoger Beroeps Onderwijs		
HOI	Instituut voor Media Auditing		
ICT	informatie- en communicatietechnologie		
IPA	International Publishers Association		
IViR	Instituut voor Informatierecht		
KIEM	Kunsten Informatie en Media		
KiK	Krant in de Klas		
KNUB	Koninklijke Nederlandse Uitgeversbond		
KVB	Koninklijke Vereniging van het Boekenvak		
LOF	Lucas Ooms Fonds		
LUG	Litteraire Uitgeversgroep		

COLOFON

Nederlands Uitgeversverbond
Postbus 12040
1100 AA Amsterdam Zuidoost
Telefoon: 020-430 91 50
Fax: 020-430 91 79
E-mail: info@nuv.nl
Internet : www.nuv.nl

ILLUSTRATIES

Leesplankje

© Wolters-Noordhoff B.V.

Drie landen, één taal

(uitklappagina bij Introductie)
Nederlandse Taalunie

VORMGEVING EN DRUK

PlantijnCasparie Utrecht

NUV
Jaarverslag

2004